

Ardealul Economic

ERDELYI KÖZGAZDASÁG

Stabilizarea -la toamnă?

Sansele stabilizării se incurcă pe zi ce merge. Se așteaptă dintr-o zi înălța convocarea parlamentului și a adunării generale a Băncii Naționale. Dl Charles Rist viceguvernatorul Băncii Franței a sosit la București și se găsește în plină activitate cu reprezentanții Băncii Naționale și ai Ministerului de Finanțe. Din cercurile apropiate de guvern se răspândesc asigurări, căror nu le lipsește o notă de optimism forțat. În același timp însă perspectivele concursului, pe care îl așteptăm din partea străinătății se întunecă. Situația politică internă este departe de a favoriza o operațiune mare, care este în primul rând o operațiune de încredere. Dl Vintilă Brătianu este în mod vădit plictisit, obosit, aproape bolnav și se vorbește de plecarea d-sale în concediu pe trei luni, în care timp am avea un intermitent la Președinția Consiliului, precum și la Ministerul de Finanțe.

Între astfel de împrejurări toate probabilitățile prevăd o amănarea stabilizării „până la toamnă”. Refrenele mollițioase sunt gata să dea replică: — „La toamnă să numără bobocii”.

De fapt alternativa se pune: stabilizarea cu orice preț — mai just cu orice sacrificii — acum, sau amânarea stabilizării pentru la toamnă cu toate riscurile, cări până atunci pot să o favorizeze, dar pot să o și compromită. Prin urmare o amănare, în urma căreia stabilizarea ar putea deveni problematică.

Dl Vintilă Brătianu își mai dă iluzia unei politici financiare intransigente; dar în fond ar fi consimțit deja unele concesii în cari adversarii d-sale politici nu se știe dacă l-ar fi întrecut față cu rentierii francezi, față cu Casa Schröder, față cu Reichsbank — față cu oricine ține să și aranjeze oarecare concedii în această țară binecuvântată, care se vede deodată ingenunchiată față cu apetiturile și pretențiile tuturor grupulelor financiare din străinătate.

Ce e mai tragic în aceste frământări pline de peripeții este, că odată acordate concesii, ele vor greva asupra bugetelor viitoare a Statului — ca o răscumpărare anticipată a sprijinului ce îl solicităm pentru stabilizare. „Răscumpărarea” va rămâne certă împreună cu toate obligațiile consimțite; dar stabilizarea, pe care o plămăsim astfel cât se poate de scump — rămâne tot nesigură. Până în cele din urmă vom ajunge să preferăm a renunța la stabilizare — cu toate sacrificiile deja consimțite!

De fapt, deocamdată se pare că stabilizarea a și fost împinsă pe al doilea plan și alte preocupări ar fi la ordinea zilei și anume: împrumutul, sau dacă nu împrumutul, cel puțin un avans în con-

ținutul împrumutului. Se susține, și se prea poate, că dl Charles Rist ar fi venit pentru aranjarea împrumutului, sau mai degrabă pentru aranjarea unui avans asupra împrumutului.

Această presupunere ar cădea cu afirmațiunile, pe cari dl N. Iorga le susține într-un mod foarte hotărât în „Neamul Românesc”, că finanțele Statului ar fi ajuns la un punct mort, astfel că fără un împrumut nu le-am mai putea

descurca.

Dar în acest caz împrumutul, care se tratează, așteptând să fie înghițit de gurile bugetare și de alte nevoi, — ce mai rămâne dintr-insul pentru a susține stabilizarea?

De rămas, ar mai rămâne, — dar alătea încurcături și politici și financiare nu sunt de loc de bun augur pentru stabilizarea, care era de dorit să se facă între alte împrejurări.

Elărverezték a béli üvegyárat

Leszerelték a gyár nagyszerű gépi berendezéseit és Nagyváradra szállították — A gépeket a Komlós Testvérek cég vette meg — Ha a gyári ingatlant is elárverezik, a gyár újból üzembe kerül

Az „Ardealul Economic-Erdélyi Közgazdaság” nagyváradai szerkesztőségétől

Az elmúlt hét péntekjén csendben, minden különösebb feltűnés nélkül, érdekes árverés folyt le a biharmegyei BÉL községben. Ez a község Bihar megye egyik legdelibb pontján, közvetlenül Arad megye határán fekszik és különös nevezetessége, hogy szépen berendezett üvegyára van. Ez az üvegyár, amely állandóan 80—90 munkást foglalkoztatott, az EGYESÜLT MAGYARHONI ÜVEGYÁRAK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG egyik üvegyára volt, néhány évvel ezelőtt DVORACSEK cseh gyáros birtokába került, aki fiatal együtt nagy szakértelemmel igyekezett ezt a nagyfontosságú iparüzemet fejleszteni. Nem rajta mult, hogy a gyár fellendítése nem sikerült.

A magas adók, a bankoktól és magánosoktól felvett kölcsönök után fizetett kamatok, a dekonjunktúra felemésztette mindazokat az eszközöket, amelyekkel a szépen berendezett nagy gyárat fellendíteni lehetett volna. Az utóbbi időben már annyira volt a gyáros, hogy a munkásbiztosítási járulékokat sem tudta fizetni és a nagyváradai munkásbiztosító pénztár a nagy hátralék miatt foglaltatott a gyárban. Lefoglalták adóban és munkásbiztosítói hátralékban a gyár nagyszerű gépi felszerelését és kész áruaktárát és minthogy a gyár a többször kapott terminusokra sem tudta hitelezőit kielégíteni, bekövetkezett a csődeljárás néhány nappal ezelőtt pedig az árverés.

A gyár gépi berendezésének és árukészletének árverése az elmúlt hét péntekjén ment vége, a község és a környékeliek élénk érdeklődése mellett. Megjelentek a szomorú aktusnál a gyár munkanélkül maradt munkásai is, akik mély szomorúsággal asszisztáltak a hivatalos aktusnál.

Az árverés egyébként gyors tempóban folyt le. Nagyváradról a munkásbiztosító pénztár kiküldöttje és a KOMLÓS TESTVÉREK üveg és porcellánárú cég főnöke, KOMLÓS Ildár volt jelen, aki a gyár remek gépi berendezését és árukészletét megvásárolta.

Másnap, szombaton hatalmas tehertautók érkeztek Bélbe, az üvegyár gépeit felrakták azokba és beszállították Nagyváradra.

Értesülésünk szerint a gyár ingatlanának árverésére is sor fog kerülni és ha a gyári épület is dobra kerül, a gépeket minden bizonnyal visszaszállítják és a béli üvegyárat újból üzembe fogják helyezni, ami a környékeliek egyrésztnek kenyeret biztosít.

A gyár elbocsátott munkásai részben Tordán, részben pedig a regáti üvegyárakban találtak elhelyezkedést és csak alig néhány munkás maradt vissza Bélben. A visszamaradottaknak azonban van biztos megélhetésük.

Feloldották az aradi Egyesült Bank ellen elrendelt csődöt

A temesvári tábla alaki okokból megsemmisítette az aradi törvényszék csődhatározatát — Az Egyesült Bank felszámolóbizottsága újlag megkezdte működését — Biztosítottnak látszik a pénztintézet felszámolása

Az aradi Egyesült Bank körül felcsapódó hullámok a héten újabb jelentős állomáshoz juttatták a pénztintézet viharvert hajóját. Annak idején részletesen ismertettük az aradi Egyesült Bank fizetésképtelenségének okait és megírtuk, hogy a bank válságát néhány szerencsétlen ipari vállalkozása idézte elő. Beszámoltunk arról,

is, hogy a bank vezetősége ellen bűnvádi feljelentést tettek, amelynek alapján dr. Éles Géza igazgatósági elnököt, Karton Aladár vezérigazgatót és György Ignác igazgatót az aradi ügyészség letartóztatásban helyezte, a temesvári tábla vádtanácsának döntése alapján szabadon bocsátotta.

A pénztintézet közgyűlése a felszámolást határozta el, a betétesek többsége alá is irta azt a nyilatkozatot, amely a felszámolást lehetővé tette volna, a betéti összeg alig 2 százalékát reprezentáló, körülbelül 2 millió lej értékű betét tulajdonosai azonban a nyilatkozat aláírását megtagadták és Deutsch Miksa és társai nevében dr. Ciuciuc Aurel aradi ügyvéd esődöt kért a pénztintézet ellen.

Az aradi törvényszék az Egyesült Bank ellen el is rendelte a csődöt és tömeggondnoknak dr. Robu János volt aradi polgármestert nevezte ki. Megírtuk azt is, hogy amikor a törvényszék nem dr. Ciuciuc jelöltjének juttatta a tömeggondnoki tisztelet, maga a csődkerő ügyvéd felebbezte meg az aradi törvényszék határozatát a temesvári táblához, de felfolyamodással élt a pénztintézet is. A temesvári tábla július 7-én vette tárgyalás alá a felebbezést és

alaki okokból helyet adott a felfolyamodásnak,

amelynek érdemleges tárgyalásába azonban nem bocsátkozott. A temesvári tábla megállapította, hogy a csődöt az aradi törvényszék első tagozata rendelte el, nem pedig a harmadik, amely illetékes lett volna a kérdésben dönteni. A tábla ezt az egyetlen alaki hibát elégségesnek tartotta a csőd feloldására.

Jogászszakértők véleménye szerint a törvényszék határozatának megváltoztatása az aradi Egyesült Bankra a csőd eljárás teljes megszüntetését jelenti.

Az aradi törvényszék ugyanis nem veheti újra tárgyalás alá a csődkervényt, mert azt maga a csőd kérelmezője is visszavonta és közjegyzői okirattal igazolta, hogy követelése teljes kielégítést nyert.

A csőd megszüntetése most már végleges és nem támadható meg újabb felfolyamodással.

László Lipót dr., ügyvéd, aki a pénztintézet képviselőjében a felfolyamodást nyújtotta be a temesvári táblához, úgy nyilatkozott, hogy

a pénztintézet felszámolóbizottsága a napokban újlag megkezdte működését és folytatja a likvidálást.

A tömeges csődkerés a likvidálás munkáját erősen hátráltatta, a bizottság azonban valószínűleg rövidesen abban a helyzetben lesz, hogy a betétesek részére újabb részleteket folyósíthasson. A temesvári tábla döntése általános megnyugvást keltett az aradi piacon és a pénztintézet betétesei és hitelezői joggal remélhetik, hogy a táblai határozat után nem lesz többé komoly akadály a pénztintézet sima felszámolásának.

Egyes szám ára 20 lei.

Kitört a nyílt harc a romániai sörgyárak között

Megbukott az erdélyi sörkartel, amelyet az önzés és a kicsinyesség nem tudtak életképesse tenni — A vendéglősök hadat üzentek a sörkartelnek — A regáti sörgyárak bevonulnak Erdélybe és a Bánságba — Az Azuga sörgyár lerakatot létesít Kolozsváron — Miért olcsóbb a sör a vidéken, mint a városokban? — A fogyasztóközönség tiltakozik a kontingentálási rendszer ellen és nem hajlandó a hamis címkes sört inni — Miért nem lépett be a Czelli Károly Csoport a sörkartelbe? — Az erdélyi sörháború legújabb fejleményei

Hogyan lesz a sörkartelből Sörközpont?

A különböző romániai iparágak szervezkedése során a folyó év elején az erdélyi és bánsági sörgyárak körében is újlag felmerült az a terv, hogy az iparágban dühöngő egészségtelen verseny megszüntetése céljából kartelbe tömörüljenek. A megalakítandó kartel elsősorban a rajonirozást szerette volna megvalósítani és az eladási, helyesebben fogyasztási területek felosztásán kívül a gyárak tömörülése azt is célozta volna, hogy

egységes eladási, illetve hitelfeltételeket állapítsanak meg és így ellensúlyozni tudja az italmérési engedéllyel rendelkezők túlzott igényeit a sörgyárakkal szemben.

A karteltárgyalások a folyó év februárja óta szakadatlanul folytak és folynak és a kartel megalakításának tervére az erdélyi és bánsági sörgyárak között újabb hatalmas verseny indult meg a fogyasztási területek biztosítása érdekében.

A Temesvári Sörgyár Rt. bevonul Erdélybe

A Temesvári Sörgyár Rt. évek óta tétlenül szemlélte az erdélyi sörgyárak hatalmas versenyét, de újabb terjeszkedésre csak akkor gondolt, amikor az erdélyi piacon is keresni kezdték gyártmányait és amikor kétségtelenül megállapítást nyert, hogy törzsfogyasztási piacain a többi gyárak igyekeznek elvonni vevőit. A Temesvári Sörgyár Rt. a csatolt területek legnagyobb termelési kapacitással rendelkező sörgyára és így nem nézhette tovább tétlenül, hogy a kisebb gyárak betörjenek fogyasztási területére.

A régi Magyarországon, Budapesten négy hatalmas sörgyár működött, de még ezek mellett is, a békeidőben

a Temesvári Sörgyár Rt. lerakatot rendelkezett Budapesten és Szegeden is.

Az impérium megváltozása után azok az erdélyi és bánsági sörgyárak, amelyek addig csak kizárólag saját szűkebb területű fogyasztópiacain dolgoztak, intenzív módon terjeszkedni kezdtek és az Ursus-sörgyár például, amely csak két megyébe szállított sört, raktárakat állított fel a csatolt területek majdnem minden jelentősebb városában.

Erdélyben és a Bánságban tizennégy sörgyár van működésben, amelyek ma már minden jelentősebb városban, sőt a mezővárosokban is képviselőket állítottak fel és olyan helyeken, ahol az összefogyasztás évi 2000—3000 hektoliter, 6—8 sörgyár kínálja áruját, a sörraktárosok tehát egzisztenciájuk érdekében olyan harcot kénytelenek folytatni, amelyet a sörgyárak nem bírtak és nem bírnak megfékezni. A sörgyáraknak eredetileg az volt az intenciójuk, hogy megfékezzék ezt a túlzott versenyt és ezért igyekeztek a kartelt megkötni.

A kartel tényleg megvalósult, de előnyeit ma még nem élvezik a sörgyárak, ellenben összes hátrányai terhelik őket. A Temesvári Sörgyár Rt. Kolozsváron több millió lejes investícióval

modern telepet és új jéggyárat létesített, amely az erdélyi részeken rövid fennállása óta nagy sikerrel terjeszti a Temesvári Sörgyár Rt. termékeit.

Mikor a Temesvári Sörgyár Rt. felállította kolozsvári telepét, a Tordai Sörgyár Rt. a Bánságban Temesváron, Lugoson és Karánsebesen állított fel lerakatokat.

Szana Zsigmond csatlakozik a sörkartelhez

A Temesvári Sörgyár és a Tordai Sörgyár Rt. között megindult harc siettetni látszott a kartel megalakítását, helyesebben az eladási és hitelfeltételek egységes megállapítását. Szana Zsigmond, mint a Temesvári Sörgyár Rt. legfőbb patrónusa kezdetben vonakodott ugyan a kartelhez esatlakozni, később azonban mégis engedett álláspontjából és aláírta a kartelszerződést, mert nem akarta, hogy személyét és vállalatát szemrehányás illesse a többi erdélyi és bánsági sörgyárak részéről a sörkartel meghiusulása miatt.

A kartelszerződés azonban — bár annak megszövegezői a sörszakma évtizedes gyakorlattal bíró reprezentánsai voltak, — súlyos hibákban szenvedett.

A szerződés ugyanis súlyos kötelezettségeket tartalmaz a karteltagok részére még abban az esetben is, ha a kartelszerződést egyes gyárak nem írják alá.

A Temesvári Sörgyár Rt., helyesebben Szana Zsigmond ily módon csapdába került, amely csapdát az üzleti körökben súlyosan fenyegetett erdélyi sörgyárak állítottak a temesvári sörgyár részére. Szana Zsigmond, illetve a Temesvári Sörgyár azonban hátrányos helyzete dacára becsülettel állta a megállapodást, melynek hibái napról-napra jobban kiütözköztek.

A brassói Czelli Károly Csoport robbantja a kartelt

Komplikálta a helyzetet és alapjában paralizálta a sörkartel tevékenységét az a körülmény, hogy a brassói Czelli Károly Csoport hosszabb kapacitálásra sem írta alá a szerződést, mert arra hivatkozott, hogy neki számolnia kell a geográfiailag közelfekvő regáti sörgyárak konkurenciájával, eladási feltételeiben és a kontingens kérdésében tehát nem igazodhatik speciális helyzeténél fogva az erdélyi és bánsági sörgyárakhoz.

Hogyan lesz a sörkartelből Sörközpont?

A Czelli Károly Csoport magatartása megadta a kegyeleműfést a sörkartelnek. Azok az erdélyi és bánsági sörgyárak, amelyek állandóan hangoztatták és a sajtóban lansziroztatták, hogy a sörkartel létrejött és dolgozik, tagadni kezdték, hogy tényleg sörkartel volt, van, vagy ilyennek megszervezését tervezik. A kolozsvári karteliroda máról-holnapra átalakult az Erdélyi és Bánsági Sörgyárak Központjává, amelynek működését azonban

már kezdetől fogva megbénította az a körülmény, hogy a sörgyárak nem fizették be a termelési kapacitásuk arányában megállapított tagsági díjakat.

Rau András, a karteliroda, illetve a sörgyárak állítása szerint a sörközpont igazgatója eredménytelenül látta fel a karteltagok figyelmét arra, hogy pénz nélkül nem lehet gazdasági háborút megnyerni, nem lehet valamely érdekképviselői irodát eredményesen adminisztrálni a megfelelő anyagi bázis nélkül.

Nincs pénze a Sörközpontnak...

A sörgyárak azonban — tisztelet a kevés kivételnek — a legszűkebb körben elzárkóztak fizetési kötelezettségeik teljesítése elől és ezért a sörkartel, illetve

Bürger Albert a politikus és közgazdász

A sorozatos sikertelenség készítette a kartel vezetőit arra, hogy megkíséreljék a brassói Czelli Károly Csoport megpuhítását. Bürger Albert szenátor, a sörközpont elnöke nemcsak kitűnő gazdasági képességeiről, de politikai rátermettségéről is bizonyosságot szolgáltatott, amikor a sörközpont egyik ülését Brassóba hívatta össze. Az volt a terv, hogy különböző engedményekkel a Czelli Károly Csoportot is becsalogatják a sörközpont elnevezésű kartelbe és így egységes fronton vehetik majd fel a harcot a regáti sörgyáraknak az erdélyi és bánsági piacok felé megnyilvánuló terjeszkedési mozgalmával szemben. A Czelli Károly Csoport azonban felismerte a sörkartel hadállásának taktikai hibáit, nem tagadta meg indoklás nélkül a kartelhez való csatlakozását, hanem azt attól tette függővé, hogy a bukaresti Luther sörgyár, amellyel érdekközösségben van, milyen állást foglal el a kérdésben, illetve hajlandó-e csatlakozni a sörközpont-hoz.

A Sörközpont eredménytelenül csalogatja a regáti gyárakat...

A Czelli Károly Csoport színvallása arra kényszerítette a sörközpont vezetőit, hogy fordítsanak eddigi politikájukon és igyekezzenek a kartelt kiterjeszteni a régi királyság területére is. Ez a terv sem sikerült azonban, mert a Bragadiru sörgyár határozottan kijelentette, hogy nem csatlakozik a kartelhez, az Azuga sörgyár pedig, amely már időközben leraka-

A vendéglősök harci riadót fujnak...

Az Erdélyi Sörgyárak Kartelirodája tekintetes igazgatóságának Cluj.

Anélkül, hogy az Önök gazdasági szervezkedésének szuverenitását a legcsekélyebb mértékben is megbántani akarnak, a sörgyárak kartelizációja folytán előállott új helyzetben iparunkat fenyegető sé-

a sörközpont irodája abba a kellemetlen helyzetbe került, hogy a legsürgősebb személyi és dologi kiadások fedezésére sem rendelkeznek megfelelő alappal

és még kevésbé volt módjában akcióba bekapcsolni a sajtót, amelynek informatív és propagatív szolgálata nélkül egyetlen gazdasági tömörülés sem végezhet eredményes munkát.

A sörkartel, illetve a sörközpont tehát megbukottnak tekinthető, mielőtt még egyesíteni tudta volna magába az összes erdélyi és romániai sörgyárakat. Az eredménytelenség természetesen nagy mértékben elkedvetlenítette azokat a sörgyárakat, amelyek minden vonatkozásban teljesítették vállalt kötelezettségeiket és ezek most a kartelből való kivonulás gondolatával foglalkoznak.

tot létesített Brassóban és Marosvásárhelyen is, szintén elzárkózott a kartelbe való belépéstől. A helyzet ma az, hogy

Brassóban és környékén a Czelli Károly Csoportnak a regáti sörgyárakkal kell felvennie a harcot, Bürger Albert sörgyára pedig saját szűkebb pátriájában, a Székelyföldön kénytelen birkózni az Azuga-gyárral.

A regáti gyárak expanzív törekvésére jellemző, hogy az Azuga-gyár közelebről lerakatot létesít Kolozsváron is és ennek bekövetkezése a lélekarhangot fogja megkondítani a halva született sörkartel felett.

Az erdélyi és bánsági sörgyáraknak tehát eddig nem sikerült érdekeiket biztosítani a regáti gyárak terjeszkedésével szemben és Rau igazgató resignáltan jelentette ki:

—Ha a regáti gyárak bevonulnak Erdély szívébe, a sörkartel elvesztette a csatát...

A csatavésztes megtörtént és a sörkartel hadvezéreinek taktikai érzékén mulik, hogy tisztességes visszavonulást tudjanak biztosítani és halottak és súlyos sebesültek ne maradjanak a sörfront csataterén, amelyen az erdélyi és bánsági sörgyárak a kartelszerződés dacára súlyos milliókkal véreztek eddig a vendéglősök és sörraktárosok meghódítása érdekében.

A helyzet komolyságát felismerte a kolozsvári Vendégipari Munkaadók Szindikátusa is, amely energikus hangú jegyzéket intézett a sörkartel irodájához. A diplomáciai jegyzék a következőképen hangzik:

relmek elhárítása érdekében párancsoló kötelességünk feltárni aggodalmunkat és kérni Önöket, hogy

a kartelnek a vendéglői és kávéházi iparral kapcsolatos terveit, intézkedéseit és a már mutakozó egzisztenciális fontosságú sérelmek meg-

szüntetésére teendő lépéseit velünk közölni méltóztassék.

A sörgyárak és vendégi, ar között fennálló tradicionális gazdasági jóviszonyon kívül az a gazdasági faktum, hogy tulajdonképpen kizárólag mi vagyunk a sörgyárak levelező csatornáit, kereskedelmi árucarnokait, ügynökségeit és csaposait, feljogosítanak bennünket arra, hogy szíves felvilágosításukat kérjük annál is inkább mert

a kartel igazgatósága a fennálló szokásoktól eltérően mai napig sem a vele szoros kapcsolatban álló ipari érdekeltségekkel, sem a közönséggel nem tartotta szükségesnek közölni a kartel célját, lényegét, tartalmát.

Ez annál meglepőbb, mert itt nem a szeszgyárakéhoz hasonló termelvényekről van szó, melyeket kizárólag a fokraktartalmuk determinál, hanem különböző minőségű, erősségű, karakterű és ízű termelvényekről, melyek a közönség speciális igénye és izlése szerint vannak a keresletnek alávetve.

Ebből a szemszögből ítélve meg a helyzetet, nem irrevelans az, ha az a bizonyos vendéglői üzem *temesvári, Bürger-, Ursus*, vagy *tordai sört árul*.

Nem hozható a vendéglős abba a kényszerhelyzetbe, hogy a rajonirozás intézményeinek behozatalával, ott szerezzék be sörszükségletét, ahova a sörkartel egyszerűen szuverénül utalja.

A modern gazdasági élet az ilyen gazdasági hűbérrendszert nem ismeri, de nem is tűri, mert ez a fogyasztóközönség és szakmánk legkirivóbb függőségét jelentené olyan cikkek beszerzésében, melyek tulajdonképpen nem is elsőrendű életszükségleti cikkek.

A kontingentálás hasonló anomáliák nemzője lehet.

A fogyasztásban kontingensét el nem érő gyári üzem maradványtermelvényét átveszi a másik üzem, amelyik aztán — ha akarjuk, ha nem — reánk sózza, jóllehet mi azt a sörminőséget üzletünkben egyáltalán be sem vezettük és fogyasztóközönségünk nem is használja. De még ez a jobbik eset. A rosszabbik, amit ugyan egyellen sörgyárról sem merünk feltételezni, az lenne, ha

az ilyen átvett kontingenst a forgalomba hozó gyár saját termelvényének márkája alatt hozná forgalomba.

De kétségtelen tény az, hogy úgy a rajonirozás, mint a kontingentálás a vendéglőipart súlyosan érinti, kiszolgáltatottságot jelent, amit pedig semmi körülmények között túrni nem fognak és a rendelkezésünkre álló minden legális eszközzel küzdeni fogunk ellene.

Fejtetlen jelentős és komoly sérelem az a további, tervbevetett intézkedés a kartelnek, hogy a vendéglőipar anyagi támogatását, berendezési tárgyakkal való ellátását is teljesen megszünteti.

Elvitathatatlan, hogy ehhez a sörgyáraknak abszolút joguk van, de *summa jus summa injuria*. A vendéglős mindenben csak fullajtárja, inkasszánsa a tőkeerős, hatalmas sörgyáraknak, a vendéglős sankpultján keresztül szivároztak be a gyárak rezervoírjába a mammutkapitalisok, tehát csak természetes elenzolgáltatás volt a gyárak részéről, ha arra érdemes, komoly és hitelképes vendégiparos azok részéről támogatásban részesül.

Mit szólna a kartel, ha erre az volna a felelet az országos vendégipari testületek részéről, hogy

érideg elzárkózás mellett nem érdekük a sörfogyasztás színvonalának fentartása?

További anomáliaként jelentkezik az a konstataált tény, hogy

vidéken olcsóbban kerül előadásra a sör.

Mivel indokolják ezt? A városi vendéglősnek üzemi kötsége, adója, telepadója sokszor 200 százaléknál magasabb, mint a vidéki italmérőé, tehát a méltányos az volna, ha itt kerülne olcsóbbra a vendéglőshöz az áru, annál is inkább, mert itt a fogyasztás is nagyobb.

Ezek azok az egzisztenciákba vágó, komoly serelmek, melyek a kartel részéről mindjárt az első pillanatban fenyegetnek.

És mindjárt az első pillanatban szükségesnek tartottuk leszögezni észrevételeinket, hogy orvoslást, megnyugtatást nyerjünk, nehogy a

A Sörközpont válasza

Vendégipari Munkaadók Szindikátusa tekintetes Elnökségének

Cluj

Vettük f. hó 18-án kelt b. átiratukat, melynek elválasztásában elsősorban meg kell állapítanunk, hogy a t. Szindikátus illetékességét meghaladólag kíván egy nagyipar belső ügyeinek intézésében oly ellenőrzési és egyúttal bírálati jogot gyakorolni, melyet a leghatározottabban visszautasítani kénytelen vagyunk.

A sörgyárosok soha nem tartották igényt arra, hogy velük üzleti összeköttetésben álló bármely szakma szervezete felett ellenőrzési jogot gyakoroljanak

és nem tették azt akkor sem, mikor ezek határozatai nem ritkán érdekeikkel ellentétben állottak, de fentartják a maguk részére is a szabadságot, hogy iparuk ügyeit önmaguk intézzék.

A sörgyárosok mindenkor tudatában voltak annak, hogy az egyes iparágak mikénti szervezkedését a gazdasági kényszerűség irányítja és igazolva látják azt abban, hogy hasonló szervezkedések egyes országok határait túllépve is létesülnek. A kereslet és kínálat egymásközti harcában az egyes iparágak belső, tulhajtott versenyük által további fennállásukat látták veszélyeztetve és az ily verseny megszüntetésével nemcsak saját fennmaradásukat akarják biztosítani, hanem ezzel egyúttal magasabb gazdasági érdekeket is szolgálnak. Az ily szervezkedések azonban

nem célozzák soha az egészséges verseny kizárását, hanem csakis a tulzott verseny egészségtelen és romboló hatásának kiküszöbölését.

A t. Szindikátus tagjai bizonyára szintén ezen alap gondolatból indultak ki akkor, midőn saját érdekeik megvédése végett szervezetüket létesítették.

Kerülni akarjuk t. átiratuk azon részeinek taglalását és az oly megállá itások vitatását, melyek minden alapot nélkülöznek. Inkább felvilágosításul, mint igazolásul közöljük Önökkel, hogy

a sörüzlet egészséges fejlődését a sörgyárak feltétlenül

helyzet kiéleződésével áldatlan harc fejlődnek ki és nehogy kényszerítve érezzük magunkat országos mozgalom indítására érdekeink mindenáron való megvédése céljából.

A Vendégipari Munkaadók Szindikátusának jegyzéke bombaként hatott a sörközpontnál és bár az arra adott válasz fölényeskedő hangú, a záróakord mégis békülékeny,

a kartel kiltásba helyezi a vendéglősök és az italmérési engedéllyel bírók további anyagi támogatását,

dacára annak, hogy a kartelszerződés imperative tiltja az üzletfeleknek különböző anyagi rekompenciák ígéréseivel való verbuválását. A sörkartel a következő választ küldte a Vendégipari Munkaadók Szindikátusának:

szem előtt tartják és távol áll tőlük, hogy akár az Önök szakmáját, akár a fogyasztóközönséget bármely függő helyzetbe hozzák.

Megnyugtatjuk Önöket, hogy a sörkiszolgálásban semmi változás nem történt és úgy a fogyasztóközönség, mint a vendéglősök, mint eddig is szabadon választhatnak az egyes gyártmányok között.

Még csak arra szeretnénk rámutatni, hogy a külföldön majdnem minden szakmában sokkal jobban kiépített szervezetek állanak fenn és

a legnagyobb sörfogyasztóországok szigorú szervezetei a vendéglősök teljes megelegedésére működnek.

Sok éven át szerzett tapasztalataink megnyugtathatják Önöket, hogy a sörgyárosok mindenkor segítségére jöttek a vendégiparunk, midőn közös célok elérésére anyagi támogatásukra szükség volt, lehetővé tették egyes üzletek alapítását és fejlesztését és szívesen fogják látni, ha párhuzamos munkálkodással ezen barátságos viszonyt a jövőben is fentartani tudják.

A felpanaszolt vidéki árkülönbségek egyes raktárosok tulzot, egészségtelen versenyének beteges kinövései, melyek elsimitása közelebről várható.

Reméljük, hogy b. átiratuk indulatosságát nem követve, teljes nyugodtsággal és tárgyilagossággal adott felvilágosításaink a t. Szindikátust kielégően megnyugtathatják és vagyunk

teljes tisztelettel:

Uniunea Conventională a Fabricanților de Bere din Ardeal și Banat
Központi iroda:

RAU

A sörfronton tehát intenzív módon fellángolt a harc. A sörgyárak között erős hirdetési kampány indult meg, a hirdetések szövege nem nélkülözi a maliciát sem és

a sörgyárak a kartelszerződés dacára titokban nyújtott különböző kedvezményekkel csalogatják el egymás vevőit.

Az erdélyi és bánági sörgyártás már az elmúlt évben sem virágzott. A sörfogyasztás esökkenésének okai között, mint komoly tényező szerepel a kedvezőtlen időjárás és a pénztelenség. A sör elhelyezése érdekében a sörgyárosok között már évek óta hatalmas verseny folyt, a gyárak tőkét italmérési helyiségekbe investálták, amely tevékenységnek káros hatásai súlyosan voltak érezhetőek.

Visszaesik az erdélyi sörfogyasztás

Az erdélyi sörgyártás és fogyasztás visszaesését illusztrálja a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara területén működő két sörgyár alábbi, 1927. évi termelési statisztikája:

1926. év 1927. év

a termelés mennyisége	45.415	35.331 Hl.
év végi készlet értékesítetett	9.090	7.482
	36.325	27.849 Hl.

az 1927. év folyamán tehát a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara területén működő két sörgyár 10.084 hektoliter sörrel kevesebbet termelt és értékesített, mint az 1926. évben.

A harc kimenetelére elsősorban a fogyasztóközönség kíváncsi, amely kezdettől fogva bizalmatlansággal kezelte a sörkartel kérdését, a sajtó pedig eddig semleges maradt, mert

a kartel vezetői arra hivatkoztak, hogy a tömörülés nem a fogyasztók ellen irányul,

nem az árak emelése a célja, hanem a gyárak egymás között való egészségtelen versenyét kívánja letompítani. A sörközpont azonban eddigi tevékenységével nem igazolta altruisztikus célkitűzéseit. Erre enged következtetni a Vendégipari Munkaadók Szindikátusának állásfoglalása.

Tömegesen játszik ki a kartelszerződést

A sörharc kimenetelét élénk figyelemmel kíséri nemcsak a fogyasztóközönség, de a Vendégipari Munkaadók Szindikátusa is és főleg a sörraktárosok, akiket egzisztenciájukban érint a tulhajtott verseny.

A kartelszerződést nap-nap után kijátsszák, az árszabály megszegését konstatáló jegyzőkönyvek tömegesen érkeznek be a sörközpont irodájához,

a megtorló intézkedés azonban eddig következetesen elmaradt, mert a sörközpont vezetősége nem mer egyik gyárral szemben sem energikusan fellépni és a szerződés betartásának garanciájával letétbe helyezett pónáléból a kilágás nagysága szerint megállapítandó bírságösszeget levonásba hozni, mert joggal attól tart, hogy a papíron működő kartel teljesen szerte-foszlik.

A fogyasztóközönséget közelről érdeklő a kontingentálás kérdése. A fogyasztó részére nem közömbös az, hogy a kontingensét el nem érő sörgyár maradvány-termelvényét átveszi egy másik gyár, amely

a közönség nyakába sózza hamisított címke alatt azt a sört,

amelyet különböző okok miatt a fogyasztó nem kedvel, mert ha ez a sör keresletnek örvendene, úgy a gyár nem volna kénytelen ki nem merített kontingensét a konkurens gyár termelvényéből pótolni.

A teljes erővel fellángolt sörháború részleteinek ismertetésére még visszatérünk és reá fogunk mutatni arra is, hogy kinek és kiknek volt az érdeke a sörkartel eszméjének felvetése és a kartel megalakítása és ki fogjuk mutatni azt is, hogy a gazdasági érdekek védelmének hangoztatása mögött tulajdonképpen önző egyéni érdekek lapanganak.

Bognár és Szántó

Oradea-Nagyvárad

Telefon 94

Cégtulajdonos: PALCU LAZAR Páncota, VARGA ANTAL Teremiamare. Bornagykereskedés, rum és likörgyár. — Szőlő-nagybirtokosok.

Részvényalírási felhívás

Az 1927. évi július hó 11-én tartott rendkívüli közgyűlésünk elhatározta, hogy társaságunk részvényitökéjét 225.000 darab 200 lej névértékű, bemutatásra szóló új részvény kibocsátásával 60 millió leje emeli fel. Ezen közgyűlési határozatunkat a Comisia Speciala Economica 76564—1927 szám alatt jóváhagyta. Közgyűlésünk határozata értelmében a részvénykibocsátás módjaitainak és időpontjainak megállapítása az igazgatóságra bízott.

Igazgatóságunk múlt év november havában 75.000 darabot bocsátott ki ezen 225.000 darab részvényből, a mai napon megtartott igazgatósági ülésünk pedig elhatározta a további

150.000 darab 200 lej névértékű új részvény

kibocsátását, az alábbi feltételek mellett:

1. Az új részvények darabonként 215 lejes árfolyamon bocsátatnak ki, melyből 200 lej a részvényitökéhez, 15 lej pedig a kibocsátási költségek és részvényilésék levonása után a tartalékalaphoz csatolhatik.

2. A fent kitüntetett 150.000 darab részvényre régi részvényeseinknek elővételi jogot biztosítunk és pedig olyformán, hogy az 1—75.000 számú régi részvény bemutatása, továbbá a 75.001—150.000 számú részvényről kiadott ideiglenes elismervény bemutatása kapcsán minden darab régi részvény után egy darab új részvény jegyezhető.

3. Jegyzési terminus: 1928. évi július 12-től, 1928. évi július 26-ig bezárólag.

4. A részvények vételére a lejegyzés alkalmával egy összegben fizetendő be. Az igazgatóság azonban minden egyes ezen irányban előterjesztett kérésre, amennyiben a részvény lejegyzéssel egyidejűleg részvényenként 65 lej lefizetetik, a részvényenkénti hátralékos 150 lej lefizetésére 15 százalékos kamattal fizetési kötelezettség vállalás ellenében 1928. november 30-ig haladékot ad. Amelyik részvényes azonban a fenti határideig sem fizet be a hátralékos részvénytartozását kamataival együtt, az alapszabályok 4. §-a értelmében az aláírásból eredő jogait és a már teljesített befizetéseit elveszti.

5. A most kibocsátásra kerülő 150.000 darab részvény az 1928. év üzleti hasznából fél-osztalékban részesül.

6. Az igazgatóság jogosult a régi részvényesek által át nem vett részvényt mennyiséget saját hatáskörében — de nem a kibocsátási áránál olcsóbban — elhelyezni.

Oradea-Nagyvárad, 1928. júl. 10.

Tisztelettel:

Egyesült Bank és Takarékpénztár Rt. Igazgatósága

Taxarea cherestelei la export

Direcțiunea generală a căilor ferate a luat dispozițiunea ca transporturile de cherestea destinate exportului și adresele liniei Goetz din Galați să li se aplice tariful de export pe cale directă, adică chiar dela expediție.

Expedierea păsărilor vii pe C. F. R.

Direcțiunea generală a căilor ferate a luat dispozițiunea ca păsările vii să se primească spre expediere pe baza timbrelor de francare și buletinelor de mesagerii numai ambulante în colivii portative, coșuri, cuști, lazi încăpătoare și aerate și numai cu trenurile personale.

Pe viitor păsările vii ambalate în saci sunt excluse dela expediere.

Az ideai termés jóval felülmulja a favalyit

A jó termés folytán az európai piac árait függetlenítik a tengerentuli államokétól

Az „Ardealul Economic-Erdélyi Közgazdaság” nagyváradai szerkesztőségétől

Lapunk legutóbbi számában közöltük, hogy közép-európa agrár-államaiból a legkedvezőbb termésként jelentések érkeztek. Ujabban vett értesülésünk szerint ma már bizonyosra vehető, hogy az

Ideai termés jóval felette fog állani az átlagos jónak.

Egész közép-európában rendkívül jó a mezőgazdasági helyzet, úgy, hogy az eddigi eredménybecslések szerint azokban az államokban is, amelyek importra szorulnak, az importálandó mennyiség jelentősen kevesebb lesz, mint az előző években volt. Ez a körülmény

az árak kialakulásában az európai piacok függetlenítését is jelenti a tengerentuli országokkal szemben.

Magyarországról is a legkedvezőbb hírek érkeztek a termésere-

ményt illetően. A magyarországi mezőgazdasági helyzet több előző évbelinél neme fölülte áll és körülbelül ugyanez áll Románia nyugati határszélénél termésére vonatkozóan is.

A buza nemcsak kvantitatív, hanem kvalitatív is felülmulja a múlt évi termést.

A rozs és az árpa-termésről is változatlanul kedvezők a hírek. Csak a tengeri ad helyenként némi aggodalomra okot, mert a tartós szárazság kedvezőtlen hatása, de az esetleg közelebről bekövetkező csapadék a tengeri termést illetően is a legjobb eredménykilátásra jogosítana.

Külföldön, különösen Magyarországon a buzaforgalom igen élénk, sőt a magyar malmok különböző terminusokra jelentékeny köteleket csinálnak. Romániában az irányzat mérsékeltebb.

Hogyan exportáljuk a tojást Németországba?

A csomagolás és a jelzés szabályai

A romániai tojásexportőrök tájékoztatása céljából közöljük a Németországba irányítandó tojászállítmányoknál követendő csomagolási eljárást, amely a következő:

A Németországba irányuló tojászállítmányokat a következőképpen kell sortírozni: A 48 grammos apró tojást, amely tiszta minőségű, külön kell csomagolni, a nem tiszta tojásfajtákat pedig a tiszták-tól el kell különíteni. Vagoniétel-nél a küldeményt a következőképpen kell összeállítani:

A vagonban legyen tíz láda apró tojás, nyolcvanöt láda prima tojás és 3—5 láda nem tiszta tojás. Törött tojásokat nem szabad feladni.

A ládákat úgy kell csomagolni, hogy azok hézagmentesen feküdjenek, hogy a küldeményt víz ne érhesse. Február és március hónapokban az exportőrök 1400 darab tojást tartalmazó ládákat küldjenek, a többi hónapokban pedig 720 darab tojást legyenek egy ládába. A tojást legjobb fagyapothba csomagolni, mert a romlás veszélye így a legkisebb.

A 720 tojást tartalmazó láda 180 centiméter hosszú és 55 centiméter széles legyen. A csomagolásra szánt láda deszkáinak a vastagsága ne legyen 15 milliméternél kisebb. A becsomagolt lá-

dákra a következő feliratokat kell alkalmazni: K (kis tojás), M (középméretű tojás) és S (piszkos tojás).

A tojás minőségét Németországban a kereskedelmi fogalomban a következőképpen jelzik: I. (Trink-eier), II. (3—4 hetes álló tojás) és III. (a legrossabb minőségű tojás).

Németországban a legnagyobb tojásmennyiséget március közepétől augusztus végéig lehet eladni. Ma a külföldi tojásért 9 pfenniget fizetnek a német tojásnagykereskedők.

Jelenleg Jugoszlávia, Oroszország, Magyarország, Hollandia, Belgium, Dánia és Észtország szállít nagy mennyiségben tojást Németországba.

A világosi Marty konyakgyár július 16-án újra megindítja üzemét

A világosi Marty konyakgyár, amely — mint megtudtuk — fizetési nehézségek közé jutott, — a sikeres szanálási tranzakció után július 16-án újra megkezdte működését.

A világhírű Marty gyár üzemének megindítása és a szanálási akció sikere általános megnyugtatót keltett gazdasági és gyáripari körökben.

Királyi művészet

A „Királyi művészet”-ről írt és adott ki egyelőre német nyelven, minden tekintetben érdekes munkát az erdélyi kőfaragómesterek felszázadnál is hosszabb tevékenységre visszatekintő nevezte: Gerstenbrein Tamás kolozsvári kőfaragómester.

A könyv különös érdekességeket rejt magában nemcsak az édeklét szakember, kit szakmájának történelmi múltja érdekel, hanem még inkább a laikus részére is.

Megtudjuk belőle nemcsak a leg-
régibb iparművészeti ágazat ősi-
időkből visszanyúló szervezetét és
szokásait, a saját érdekeinek vé-
delmére alkotott szövetségének mi-
benlétét, törvényeit és szokásait,
hanem megismerjük belőle azt a
kapcsolatot is, mely ezen legrégebb
szakszervezeti alakulat és a mo-
dern társadalmi élet egyik, bár leg-
kevésbé ismert és mégis a leg-
több szóbeszédre alkalmas adó
világszövetsége, a szabadkőműves-
ség közt fennáll.

Különösen ebből a szempontból
igen érdekes és értékes olvasmányul
fog szolgálni e mű a laikusok ré-
szére, mert sok tévhitet és hamisan
megalkotott fogalmat fog eloszlatni.

Milyen különösen fogja például
érinteni a laikus olvasót, midőn
tudomást fog szerepéről arról, hogy
a szabadkőművesség egyáltalán
nem vallásellenes alakulat, hogy
tisztára keresztény, sőt katolikus
eredetű szövetség, hogy az Ur
Jézusban tiszteli az első, költény-
nélküli szabadkőművest, hogy a
biblia állandóan lényeges szerepet
játsszik a munkákon, hogy a szö-
veltség védőszentjei Szent János és
Szent András, hogy a szabadkő-
művesség egyáltalán nem titkos,
hanem hatóságilag jóváhagyott
alapszabályokkal bíró testület, mely
csak feltétkényen őrzi zártkörű vol-
tát és csak az ugyanazon eszmei
alapon álló jóhírű, tisztességes, jó-
lelkű embereket fogadja be körébe,
akiknek két vezéreszméjük van:
az emberszeretet és az emberi tö-
kéletesség lehet fejlesztése!

Milyen csodálkozással fogja ol-
vasni, hogy az elmúlt századoknak
nagy fejedelmek, államférfiak, had-
vezérek és a többiek között a katho-
likus egyház vezetőemberei is mind
tagjai voltak a szövetségnek!

E mű megírásával halálával tar-
tozik Gerstenbrein Tamásnak első-
sorban a szabadkőműves szövetség,
másodsorban a kőfaragók össze-
sége és végül a laikus olvasó, ki
sok élvezetes órát fog magának e
mű olvasásával szerezni.

A könyv ára 250 lej és könyv-
árusoknál kapható. s. s.

Instințare

Sindicatul Spirului S. A. Bucu-
rești, Str. Lipsani No. 110—112,
etajul II aduce pe această cale la
cunoștința interesajilor că, începând
dela 15 Iulie 1928 primirea co-
menzilor pentru desfacerea pro-
duselor noastre în Transilvania se
va face la Oficiile noastre de vân-
zare din Cluj și Brașov.

Circumscripțiile oficiilor de vân-
zare mai sus menționate se fixează
astfel:

Cluj, Str. Memorandului 8.
Cluj, Turda, Năsăud, Alba, So-
meș, Sătmă, Maramureș, Sălaj,
Bihar, Arad, Hunedoara, Timiș-
Torontol, Caraș, Severin.
Brașov, Str. Principala Carol No.
36/II.

Târnava-Mare, Târnava-Mică,
Ciuc, Odorhei, Treiscaune, Brașov,
Făgăraș, Sibiu.

Olvassa a

Keleti Ujság-ot

Málnási Mária Forrás!

Természetes alkalikus sós gyógyviz.
A legjobb nyálkaoldó gyógyszer.
Gyomorégést azonnal megszüntet!
Mindentűt kapható.

Kútkézelőség
Brassó.

Pantaloni-Tenis

I-a drill Lei 540
Trench-coath Lei 3400

La magazinul de haine pentru copii
și bărbajii

M. Neumann

Cluj, Piața Unirii No. 14.

Camera de comerț și industrie a Banatului în trecut și prezent

Importanța monografie economică datorită dlui R. S. Molin

I.

Printre puținele binefaceri aduse de război figurează și aceea a ridicării problemelor economice la importanța pe care ele o merită. Și într-adevăr, astăzi chestiunile economice au intrat pe primul plan al preocupărilor generale.

Totuși, literatura economică se află la noi încă pe o treaptă destul de joasă, atât în ce privește scrierile cu caracter informativ asupra realităților economice, cât și acelea de îndrumare spre structura economică mai dezvoltată a viitorului.

Astfel, prezintă un deosebit interes lucrarea de curând apărută a dlui R. S. Molin, intitulată „Camera de comerț și industrie a Banatului”.

Reunind în această broșură un prețios material documentar, referitor la trecutul și problemele de actualitate ale importanței instituțiilor economice bănățene, d. R. S. Molin a adus un real serviciu economiștilor dela noi, oferindu-le posibilitatea de-a cunoaște principalele aspecte ale Banatului comercial și industrial.

Indemnați de considerațiile mai sus arătate, ziarul „Ardealul Economic” va publica în întregime importanța broșură, începând cu numărul acesta:

Fosta dinastie a Habsburgilor, Cancellaria Aulică, a împărăției apuse, și chiar orașul Viena, — după anii de rescoală a popoarelor ei, la 1848, urmarea o centralizare a vieții economice spre capitala tuturor bogățiilor, atrăgând în sfera sa de interes provincii îndepărtate: Galiția, Bucovina, Ardeal, Banat, Croația, etc. etc.

Monarhul habsburgic și consilierii săi, credeau că prin patenta imperială dela 26 Martie, 1850, prin care se decretează Camerele de Comerț pe întreg teritoriul Ungariei, Ardealului și Banatului, — atunci încă provincii separate și independent guvernate — au reușit să îndrumeze viața economică spre o nouă orientare. Proiecte himere cu rezultate parțiale, căci mai târziu Budapesta, mai hrăpăreață și mai asaltată de elementele noi, împinse la suprafață, discută și nu fără succes, dreptul Vienei de a se numi singurul centru al Împărăției.

În deceniul care urmează, adică până la anul 1860, Camerele de Comerț noi înființate în fosta Ungarie, au de luptat cu organizațiile breslelor așa numite „*fehür*”, sau „*gremium*”; cu respectabil trecut — de prin eviul mediu și cu multă rezistență. Camerele de Comerț erau urzite la zămisirea lor să servească anumite scopuri politice și de guvernământ, totuși legea lor de înființare era pătrunsă de noile idei de libertate ce izvorau din generatorul Europei: revoluția franceză.

La 1867, Viena să împacă cu Ungaria și se creiază noua formă de Stat, pe principiul dualistic: *Monarhia austro-ungară*. În anul următor, la 1868, parlamentul din Budapesta se zorește și legiferează noua lege a Camerelor de Comerț și industrie, care cu mici modificări rămâne în vigoare până la 1925, când s'a votat legea pentru reorganizarea Camerelor de Comerț și industrie din întreaga Românie.¹⁾

¹⁾ În paranteză, amintesc, ca un amănunt interesant, că la discuția asupra acestei legi, la 1868, a luat cuvântul cu multă competență și marele român Vichentie Babeș, deputat al cercului electoral Saseamontană din Banat.

„Hambarul Ungariei”

La început circumscripția Camerei cu sediul în Timișoara nu se rezuma numai la teritoriul Banatului ci cuprindea și județul Arad precum și județul Baci-Bodrog de peste Tisa. O regiune echivalentă cu o mică țărișoară și supra-botezată „hambarul Ungariei”, fiind renumită de bogățiile ei, îndeosebi comitatele Torontal și Baci-Bodrog. Limba oficială era cea germană, infiltrată încă de reminiscențele *beamter*-ismului și a micilor industriasi plasați aci în regimurile à la Bacha și Metternich.

Legea dela 1868 a dat puțință Camerelor de Comerț și Industrie să acționeze așa cum au acționat, de au desființat breslele. Paginile din istoria Camerelor de Comerț din Ardeal și Banat în lupta aceasta au multă asemănare și chiar până la sfârșitul războiului activitatea acestora se poate reda print'o paralelă bine respectată. Odată cu restabilirea dreptății etnice, prin întronarea unui regim românesc pe aceste meleaguri, paralela încetează și observăm o marcantă deosebire în felul de a activa între camera bănățeană și celelalte, din Ardeal și Vechiul-Regat.

Cel ce va scrie monografia Camerei de Comerț din Timișoara, insistând asupra epocii de după război, arătându-i complexitatea și hărnicia de furnică cu care a desfășurat o muncă merituosă pentru interesele Banatului, nu poate scăpa însă din vedere cum activa această Cameră o jumătate de veac înainte de război.

Prima expoziție de vinuri în Banat

Chiar dela început, acum 70 de ani, în scurt timp după înființare, Camera de Comerț și Industrie din Timișoara, îndeamnă negustorii din Vârșeț, care erau și producători, să aranjeze prima expoziție de vinuri.

În Banat lumea producătoare, după ce participat la prima expoziție așa zisă „mondială” dela anul 1851 și înainte de aceasta la expozițiile din Budapesta la 1842, 1845, 1846, pare a fi fost repede convinsă despre marile foloase ale așa numitelor „Târguri de Mostre”.

Este adevărat că târgurile de mostre sunt inovația vieții economice de după război cu menirea de a activa comerțul și a face o propagandă internațională pentru țara unde se țin, dar numai puțin adevărat este, că expozițiile — târguri, de acum sute de ani erau tot așa de importante, deoarece reoglindeau starea culturală a provinciilor unde aveau loc, și erau pentru acele vremuri, inspiratoare de fecundă creație.

Ne reîntoarcem la prima expoziție dela Vârșeț, care a fost deschisă în

tr'un han, sau cum îi zice poporul nostru astorfel de restaurante: „Ospătăria”. În ospătăria „La două chei”, podgoreni șvabi și români au expus vinuri de tot soiul. Roșu la butoi, alb și schiller în sticle.

Pe acele timpuri, aparatele de înregistrare a tăriei alcoolului, malignului, nu era cunoscute și selecțiunea pentru premiarea celor mai distinse produse expuse se făcea în mod original: primarul orașului, comisarul districtului și oaspeții invitați din Timișoara, Biserica Albă, Oravița și Panciova gustau pe rând nectarul lui Noe, spre o convingere mai efectivă.

Inițiatorul, animatorul Târgurilor de Mostre din acele vremuri, era secretarul Camerei de Comerț și Industrie din Timișoara, istoriograful de mai târziu al Banatului, Pesty Frigyes, care a răscolit toate arhivele Banatului și a publicat istoria județelor Căraș, Severin și a sutelor de comune. Este adevărat, că răsfoirea acestor documente nu s'a făcut uneori fără părtinire, în potriwa noastră.

Acest cercetător în domeniul istoric este și un activ secretar al Camerei, ocupându-se îndeosebi cu chestiunile viticulturii. În arhiva Camerei de Comerț și Industrie furate de vecinii nostri Sârbi (în 1919) se găsește și raportul lui Pesty Frigyes către prezidiul Camerei pentru înființarea unei expoziții permanente în Timișoara.

Politica Austro-Ungariei față de Români

În fosta Monarhie, față de români, totdeauna se urma cunoscuta rețetă politică „Todschweigen” și astfel nici unde nu-i amintește nimeni. Datoria noastră este însă să ne întrebăm oare la marea expoziție agricolă și silvică din Viena, care s'a deschis în Mai 1866, și la care vedem că participă și „Banater Militärgrenze”, („Granița militară”), oare între cei 191 de participanți din așa numitele „confinii militare” să nu fi fost nici un român? Confiniile militare erau teritoriile celor două regimente ale grănicerilor: unul la Caransebeș și al doilea la Biserica Albă. Unul mai românesc ca celalt. La această expoziție sunt expuse 1153 de obiecte și după cronica de atunci erau așa de alese și frumoase, că ar fi putut forma o mică expoziție aparte. Dar consemnul era dat: *todschweigen* și „să nu recunoaștem nimic ce-i valach”!

Prima expoziție industrială și miniera

Prima manifestare oficială a Camerei de Comerț în cadrele unei expoziții de industrie chiar, încadrată de secție minieră, a meseriașilor, agricolă și silvică, are loc la Oravița, centru domeniilor și minelor soc. Reșița de azi, la anul 1869.

Este cea dintâi expoziție în Banat. Dar această expoziție este totodată și cea dintâi din fosta Ungarie, după expozițiile din Budapesta la 1842 și 1846.

La deschiderea acestei expoziții, la anul 1869, Oravița are deja un veac, una sută de ani de viață industrială, numai sub domnia Habsburgilor. Amintim doar, că deja pe timpul Românilor și sub Turci la Oravița era viață industrială. La 1770 în munții Oraviței erau 34 mine parte active, parte părăsite. Producția lor era, aramă, argint, cupru, arsenic și puțin aur.

La 1770, la Oravița producția era deja de trei mii măji; treizeci vagoane pe an. Din această aramă se fabricau cazane, vase mai mari și plăci cu ciocanele din Cielova. La Reșița erau uzine, la Sasca, Doznecea tot industrie de aramă până la 5 mii măji, adică 50 de vagoane producție pe an.

La începutul secolului trecut, Oravița era centrul unei părți din monetăria Coroanei domnitoare atunci. Iar la deschiderea expoziției din Oravița conducerea Camerei de Comerț și vizitatorii călătorește deja cu trenul, căci linia ferată Anina-Oravița-Baziaș avea un trecut de aproape două decenii. (Uzinele din Reșița au fabricat șinele primei linii ferate în Banat la 1851).

Cu ocazia expoziției, Camera de Comerț și Industrie a Banatului organizează un fel de societate pe acțiuni împreună cu „Bürger-Casino-und Lesse-Verein” din Oravița cu titlu: *I. Ausstellung von montanistischen, industriellen, gewerblichen, forst- und landwirtschaftlichen sowie Kunstzeugnissen* pentru a asigura reușita acestei expoziții de o deosebită importanță nu numai pentru Banat.

Capitalul societar este fixat la 1000 florini, împărțit în cupoane de 5 florini Camera de Comerț semnează 154 fl. 88 cruceri. Casina 1500 fl.

1. Martie 1869

Programul expoziției este formulat la 1 Martie 1869. Termenul înscrierii pentru participanți era până la 31 Iunie. Expunătorii nu puteau fi alții, decât locuitorii din județul Căraș inclusiv orașul Lugoj, apoi orașele Vârșeț, Biserica Albă și Caransebeș.

La această expoziție unică în felul ei pe atunci și vizitată de marii capitaliști din Budapesta și Viena, iar de la Paris de către consiliul de administrație al „Société générale de credit mobilier”, sudul Banatului adună 219 participanți cari prezintă 1931 de obiecte. Deschiderea s'a făcut în ziua de 10 August 1869. Vizitatorii au dat numărul de 4.747 persoane. Incasări 3871 fiorini 70 cruceri. Pierdere 8801 fl. 47 cruceri. Acționarii acestei expoziții au reprimut 80% din capitalul angajat pentru succesul expoziției.

(Va urma.)

Olvassa a „Lemnul“-t

BEREA „URSUS” este excelentă
Az „URSUS” sör a legjobb

In anul 1927 de loc nu s'a îmbunătățit situația industriei naționale

Datele oficiale ale Camerei de Comerț și Industrie Cluj asupra crizei economice din anul 1927 — Ce erau piedicile dezvoltării industriei — Măsuri necesare cari nu sau aplicat de către guvern

În numărul penultim a ziarului nostru am relatat pe larg împrejurările în cari se afla comerțul nostru în anul 1927. Pe baza datelor culese din raportul anual a camerei de Comerț și de Industrie din Cluj mai la vale publicăm starea din anul 1927 a industriei naționale.

Industria de construcții și de cărămidărie

Industria de construcții, care angajează — afară de industria propriu zisă de construcții — o serie întreagă de industrii, a înregistrat în anul 1927 un an și mai defavorabil, decât cel precedent.

Construcții publice au fost foarte rare, iar particularii aproape nimic n'au clădit și dacă la începutul anului s'a manifestat un oarecare interes pentru construire, speranțele nu s'au realizat.

În legătură cu știrea lansată cu privire la exproprierea terenurilor virane, în unele regiuni s'a putut observa ceva mișcare, cu totul redusă, însă construcțiile au fost executate mai ales în regie proprie și în măsură, ca să împiedice exproprierea, care era în perspectivă.

Legea excepțională a chiriilor va fi probabil prelungită încă pentru un timp oareșcare, prin urmare nu construiesc nici acei locatari, la cari le ar fi posibil, considerând că ei sub scutul legii chiriilor dispun de locuințe estine.

Criza de locuințe nu s'a atenuat și cu toate acestea particularii nu construiesc, dar nici Statul nu ia inițiativă de clădire.

Deși criza este o boală socială, care atinge pătura mijlocie, precum sunt angajații particulari, meseriașii și comercianții.

Este apoi firesc, că toate ramurile industriale, cari sunt în legătură directă sau indirectă cu industria de construcții, stagnează și astfel

efectul lipsei de construcții are repercusiune tot mai intensivă asupra multor ramuri industriale,

care se evidențiază deja în semestrul II. al anului în somaj, care în unele regiuni a luat proporții îngrijorătoare.

Industria de cărămidărie luptă cu foarte mari greutăți.

Concurența exagerată între fabricile de cărămizi a avut influență asupra producției și valorizării și pentru ilustrarea acesteia, cităm din raportul unei fabrici mari următoarele:

„valoarea vânzărilor efectuate în anul 1927 a fost întrecută cu 53.3% de cea a anului 1926, care — departe de a fi fost bun — a fost un an mediocru”.

Concurența este foarte bună pentru regularea prețurilor, dar dacă întrec cadrelor raționale, omoară întreprinderile. Materia primă nu s'a estinut, mână de lucru nu este mai estinută, impozitele nu s'au redus, față de anul 1926 și atunci reducerea valorii produselor i seamnă o luptă de existență — pentru un timp oareșcare.

De asemenea ca în anul 1926, și în anul 1927 s'au plăns cărămidarii din regiunea gazului metan, cari

în anul relatat au suferit o urcare a prețului gazului metan cu 49%.

Intervențiile la locurile competente n'au avut nici un rezultat și urmarea a fost, că trei cărămidarii cari obțin gaz metan drept combustibil din câmpiile de gaz de la Șaroș, au fost silit să-și suspendeze lucrările cu luni înaintea termenului de campanie și au concediat o parte din muncitorii și funcționarii vechi.

Situația industriei de tras

Anul 1927, pentru producția trasului, a fost până acuma cel mai nefavorabil, așa încât producția a fost aproape sistată.

Producția trasului a căzut în anul 1927 cu 140 vagoane față de anul 1926

deși și acest an a fost nefavorabil — și totuși a rămas la finele anului un stoc de 55 vagoane mai mici, decât în anul precedent, valoarea produsului în anul 1927 a căzut cu 1,3 milioane de lei, iar numărul muncitorilor cu 16.

Singura întreprindere pentru producerea de tras — în circumscripția noastră — încă nouă și-a dat seamă dela început de anumite greutăți, deoarece a trebuit să în-

trăducă materia de tras încă puțin cunoscută în România. Astfel

în primii ani a făcut cumpărătorilor concesii cari între împrejurări normale nu ar fi trebuit să le facă, sacrificiu adus în speranța de îmbunătățire a situației economice generale,

care speranță însă nu s'a realizat, ci situația s'a îngreunat în continuu, până a ajuns la punctul actual critic, cum spune întreprinderea: „am ajuns la un punct, unde putem zice că mai rău nici nu poate fi”.

Cauzele acestei stări sunt cele în general enumerate:

criza de numerar, care împiedică orice construcții și scumpețea transportului.

Simptomele crizei de numerar sunt identice la toate întreprinderile și cu aceasta ne vom ocupa într-o altă parte a raportului, ne oprim însă la chestia transportului, în ce privește valorizarea trasului.

Industria de tâmplărie și sticlărie

Anul 1927 în industria de tâmplărie a fost mai slab, decât anul precedent. Lipsa de construcții a fost urmată și de lipsa de lucru și tâmplarii au fost forțați să concedieze mulți lucrători, din ceiace a rezultat un șomaj, care nu s'a mai înregistrat în această branșă.

Atât atelierele de tâmplărie bină, cât și cele de mobile au stat toate aproape fără lucru, deoarece

dobânzile mari nu admit construcții noi,

iar publicul lipsit de bani nu este în stare să-și comande mobile și se mulțumește cu cele vechi. Pentru ilustrarea acestei afirmațiuni cităm numai tabloul unei firmi

însemnate despre mobilele pregătite în cursul anului, care arată, că

în anul 1927 a pregătit cu 13 garnituri mai puțin, decât în anul precedent, ceiace este considerabil și la această se adaugă încă 3 garnituri, cu cari au rămas mai mult în depozit, decât în anul 1926,

care face total un minus de 16 garnituri.

Plângerile contra industriei clandestine, contra impunerilor mari s'au înmulțit în cursul anului și se impune un paleativ.

Greutățile, cu care a luptat industria de sticlărie în anul 1926, nu s'au diminuat nici în anul 1927, ci — pe cum se vede din tablourile trimise de fabricile din circumscripție — încă s'au mărit.

Neajunsurile pe cari le-a întâmpinat fabricația de sticlă, le-am descris în raportul anual pentru anul 1926, repetarea lor este deci superfluă. Producția de sticlărie în anul 1927 înregistrează o decădere, care se prezintă la vânzare, deoarece fabricile s'au silit să mențină producția la nivel, pentru ca să nu fie forțate a concedia muncitorii specialiști.

Statistica producției:

producțiunea în kgr.	
1926	1927
7,111.221	6,509.354
(minus în producțiune 601.867)	
stoc în depozit la finele anului:	
1,181.840	2,661.077

(plus în depozit: 1,480.131 kgr. ceia. ce arată, că în anul 1927 a fost valorizată cu 888.264 kgr. marfă mai puțină, decât în anul precedent).

Numărul muncitorilor:

1926	1927
823	907

cari cifre justifică afirmațiunea, că fabricile au adus jefte în interesul muncitorilor.

Pregătirea ferului laminat și de beton, de cuie și sârmă.

Anul 1927 s'a micșorat în sensul instabilității din toate punctele de vedere, mai ales în acel al concurenței streine, foarte aprige în unele articole. Este semnificativ, că

atâta vreme, cât industria streină este bine căutată în țera proprie, concurența pierde din intensitate,

dar îndată ce comenziile i-se epuizează, această industrie caută cu orice preț să exporte în țările limitrofe. Așa se explică avalanșele periodice ale industriei poloneze, cehoslovace, germane și austriace, cari periclitează serios industria indigenă, insuficient protejată și lipsită de mijloacele elementare de rezistență

Se referă aceasta în primul rând la tarifele vamale și la lipsa de numerar.

Articolele înșirate în titlu le produc o singură uzină și aceasta recunoscând, că singură cale care duce la reușită, chiar, sau mai ales, în împrejurările actuale extrem de dificile, a procedat pe toate liniile la măsuri de raționalizare, grație a cărora a putut contrabalansa efectele stării de fapt.

Print'o activitate laborioasă a căutat să zădărnicească tendințele centrifugale ale industriilor din branșă, să creeze o coeziune și o linie unitară de conduită,

evaluând oarecum cu o concentrare a întreprinderilor din această branșă, iar pe de altă parte a combătut și izgonit, fie chiar cu prețul unor sacrificii enorme, concurența streină.

TAVASZI

márciusi!

B
BAK
K

DREHER

sörök

a
D
á
c
i
a

SZENT
GYÖRGY

Industria de pielărie

Industria de pielărie i-a dat o mare lovitură în anul 1927 faptul, că în urma taxelor vamale de import reduse, comercianții de piele și-au umplut magazinele cu un stoc foarte mare de mărfuri streine. Confirmă aceasta faptul, că producția în mărfuri de chrom s'a redus cu peste 1 milion de fuse. Cauza că negustorii favorizează legăturile streine este, că

industria străină le acordă credite mai îndelungate și lucrează cu dumping, care aproape egalizează prețurile, industria națională luptă cu lipsa de numerar, cu etaloane mari,

ceiace nu admite cumpărătorilor credite lungi ba materiile prime trebuie plătite cu bani gata și în multe cazuri are să acorde avansuri pentru producătorii de materii prime.

În urma stării materiale deplorabile,

publicul consumator favorizează mărfurile efine și în ultimii ani talpa o înlocuiește cu gumă

și sunt regiuni, unde populația poartă cu predilecție opinci de gumă, neținând seamă, că aceste — conform constatărilor — sunt nesănătoase și consideră numai prețul lor scăzut.

Producția a fost influențată și de urcarea prețurilor la pielea crudă,

motivată prin scăderea consumației de carne și ca urmare reducerea în producția pieilor crude

prin ceea ce se manifestă reducerea a capacității de consum la carne. Este un obstacol în calea efînirii producției, lipsa materialelor chimice, a extracțiilor și a mașinilor, cari sunt toate fabricațiunile streine.

Taxele vamale și de transport ale acestora reduc posibilitatea de concurență.

Extracțiile se importă aproape în 100% cu toate că pentru producțiunea acestora avem materii vegetale.

Lipsește încă și astăzi contingentul permanent de specialiști și unele fabrici au fost avizate, că cu cheltuieli mari să-și formeze acest contingent de muncitori specialiști, însă nu toți producătorii sunt în situație de a proceda în felul acesta.

Industria de tricotaje

La producerea și valorizarea articolelor de tricotaje se poate înregistra o oareșcare dezvoltare dorită protecțiunii vamale, creșterea cererii, pe care încă nu o poate provedea industria națională.

Prin dezvoltarea industriei de tricotaje se poate conta, că în timp relativ scurt, producția internă să întrecă necesitatea și atunci fabricile noastre vor fi avizate la export. Din acest motiv ar fi de dorit, ca guvernul să încheie convențiuni comerciale cu țările limitrofe, mai ales cu cele mai sărace în industrie,

ca exportul să nu fie împiedecat.

Fabricarea berei și a bomboanelor

La producția berei întâmpinăm o reducere mare, ceea ce înseamnă, că ramul acesta nu a înflorit în anul 1927. Dintre cauzele reducerii — cari sunt în parte cele cunoscute, ca lipsa de numerar etc. — figurează și variațiunea defavorabilă a temperaturii, care a redus consumul.

De altcun

fabricile de bere au dus între ele o luptă mare pentru

plasarea produsului, care luptă a silit fabricile la plasarea de capitaluri mari în debitele particulare,

ceiace nu poate fi numită ca mijloc de concurență sănătoasă, astfel că rezultatul dezastruos al acesteia a fost resimțit.

Despre producție s'au înaintat cifre dela 3 fabrici, cari se prezintă în felul următor:

	1926	1927
cantitatea producției în H litri	45.414	35.331
stoc la finele anului în H litri	9.090	7.482

adeacă au fost valorizați în cursul an. în H litri 36.324 27.849 deci s'a înregistrat o scădere de 10.083 H litri în producție.

Industria de bomboane în anul 1927 a stagnat, din cauze multiple.

În afară de depresiunea economică generală, această stagnare a fost invocată și de sporierea atelierelelor așa numite „de pivniță”, cari lucrează cu regie redusă în atelier și aranjament nesănătos, produc mărfuri ordinare, cu cari apoi întreprinderile, cari satisfac toate cerințele igienice și au regii mari, nu pot concura.

Dezvoltarea acestui ram de industrie cere pe deo parte urcarea taxelor vamale de import pentru fabricate gata, iar pe de altă parte reducerea taxelor vamale de import pe materii prime — mai ales la untul de cacao cel puțin până la taxele vechi, precum aceea au exercitat o ingerință de formarea prețurilor zahărului, amăsurat prețurilor mondiale.

Ca date edificative comunicăm mai jos statistica de producție: cantitatea de producție în tone 510 406, deci se prezintă o reducere de 104 tone, față de anul 1926, stocul la finele anului a fost 9 14, urcarea este deci 5 tone, prin urmare în cursul anului s'a prezintat la 2 fabrici un minus de 109 tone la valorizare și producție.

În raport cu producția s'a redus și numărul muncitorilor.

Industria spirtului

Anul 1927 a adus o schimbare decisivă în industria spirtului, care este industria cea mai dezvoltată în România-Mare. Principiul, de care a fost condusă legea, nu s'a înlăptuit, avem însă speranțe, că situația acestei industriei dezvoltate și de mare importanță, va îndemna pe cei competenți, să-i vină întru ajutor, înainte de a se nimici.

În vara anului 1927 s'a votat o lege pentru suprimarea falsificării vinului (despre care am făcut mențiune și la comerțul cu alcool) care — care trecând peste țel — curinde dispoziții foarte însemnate pentru spirt. În primul rând sindicalizează — într'un sindical forțat — toate fabricile de spirt din Tară,

care organ a fi chemat a aduce în concordanță producția cu consumul și a rezolva probleme defacerei

Oprește vânzarea spirtului rafinat și îi pune în consum numai în stare diluată și aromată. Limitează producția de licoruri, acordă numai 40% din spirt de cereale, celalalte

numai din destilație de vin. Intenționând a limita consumul beaurilor alcoolice, fixează o cantitate maximală, care se stabilește anual de către Ministerul Finanțelor și aceasta se poate pune în circulație. Spirtul industrial îi lasă liber, dar producția și vânzarea acestuia se dă în competența sindicatului.

Aceste dispoziții caracterizează în linii generale legea, cari deși la început păreau numai îngrijorătoare, în practică s'au dovedit catastrofale.

Rachiul diluat la 30% și aromat cu diferite arome necunoscute la noi, mărginită fiind și posibilitatea de procurare a lor, a stânenit producția și consumul complet, care din punctul de vedere social n'ar fi defavorabil, dacă nu s'ar prezintă și aici abuzuri,

ca la toate dispozițiile respective.

Cazanele mici controlate de altcum foarte slab, s'au sporit extraordinar și astăzi fierbe rachiul nu numai din fructe, ci din toate articolele, cari conțin zahăr. Această împrejurare este daunătoare din

multe puncte de vedere; în primul rând din punctul de vedere igienic, deoarece în locul fabricilor cu rafinerii de calitate primă, aceste cazane clandestine produc alcool din diferite materii necurățite și periculoase pentru sănătatea omească. Din punct de vedere economic

se prezintă și un alt dezavantaj și anume majorarea șomajului, energiilor uriașe rămân neexploatare, îngrășătorile de vite și de porci atât de renumite, stagnează complet

lăptăriile se reduc, cari toate sunt în legătură cu această industrie.

Ținem să menționăm și împrejurarea, că taxele după spirtul produs în gospodării clandestine nu se vor plăti către Stat, prin ceea ce Statul va păgubi cca 1 miliard de lei anual.

Sperăm, că cercurile competente vor experia greșelile practicei acestei legi și vor găsi un atare remediu, care va sistă toate efectele daunătoare remarcate mai sus.

Kartelbe kívánnak tömörülni a romániai szappangyárak

A kisebb gyárak és a szappanfőzőüzemek magatartása miatt sikertelenek a karteltárgyalások

A romániai szappangyárak körében már régóta felmerült az a terv, hogy érdekeik megvédése céljából kartelbe tömörüljenek. A romániai szappangyárak, különösen a jelentősebbek már hosszabb ideje tapasztalják, hogy az erőszakolt verseny érzékeny módon árt érdekeiknek és ezzel az egész iparnak. A konkurencia az egyes gyárak között olyan formában jelentkezett, amely semmiféle tekintetben nem lehet előnyös egyik szappangyárra sem.

A kartel megalakításának terve élénk visszhangot keltett a szappangyárosok körében és úgy a regáti, mint az erdélyi és bánági szappangyárak örömmel karolták fel az eszmét az egységes szervezet megalakítása érdekében.

A kartel működésétől azt remélték, hogy a piacon meg fog szünni az egészségtelen verseny és az évek óta tartó bizonytalanságot a teljes nyugalom, egységes hitelfeltételek és szilárd árak fogják felváltani.

A romániai szappangyárak a kartel megalakításától azt remélték, hogy az egymás között való verseny teljesen meg fog szünni és sikerülni fog az egységes árrendszert életbeléptetni. Azt tervezték, hogy megszigorítják az eladási feltételeket és így az eddigi áldatlan verseny miatt szenvedett veszteségeiket behozhatják.

A romániai szappangyárosok tömörülési mozgalmát azonban illuzóriussá tette az a körülmény, hogy a szappangyártási iparban a nagygyárakon

kivül számos kisebb gyár és szappanfőzőüzem működik, amelyek kisebb területen fejtenek ki tevékenységet, a lokális kereskedőkkel intenzív összeköttetésük van, üzemi és termelési költségeik lényegesen kisebbek mint a nagy gyáraké és így ha ezek az üzemek a kartelen kívül maradnak, erős versenyt támaszthatnak a kartelbe tömörült nagy gyáraknak.

A kisüzemek versenye ily módon paralizálhatja a szappankartel tevékenységét.

Ilyen körülmények között kevés eredmény van arra, hogy a romániai szappangyárak kartelje tényleg megalakul és megkezdje az ipar szanálását.

Az érdekelt kereskedelmi körök a szappankartellel szemben hivatkoznak a cukorka- és csokoládégyárak szindikátusának esetére, amely szintén nem tudott megbirkózni a kartelen kívül maradt kis gyárak versenyével és ezért

a cukorka- és csokoládégyár szindikátusa átmenetileg kénytelen volt a szabadverseny rendszeréhez visszatérni.

A gyakorlati tapasztalatok fogják megmutatni, hogy a kényszerhelyzetben visszaállított szabadverseny milyen hatással volt a piacra és a szakmára és ennek a tanulságnak a felhasználásával kísérlik meg a romániai szappangyárak az ősz folyamán létrehozni karteljüket.

Elegáns, olcsó és tartós

Vas- és Rézbutort

szállít a

Timișoarai Vas- és Rézbutorgyár

Timișoara, III. Piața Bisericei (Templomtér) No. 2.

Jugoszláviai bankstatisztika

Jugoszláviában tulnyomó többségben vannak a kisbankok

A pénzbőség ellenére a bankok az üzletkötéseknél továbbra is tartózkodó állásponton voltak

A jugoszláv bankok és pénzüzetek múlt évi jelentésében visszatükröződik a gazdasági válság egész depressziója. A bankoknak és pénzüzeteknek sok nehézséggel kellett megküzdeniök. A bankok elhelyezkedése is sokban hozzájárult a kedvezőtlen eredményekhez, mert

a kisbankok az ország egyes területein tulnag számban vannak.

A bankok és pénzüzetek országos szövetségének legutóbb megjelent jelentése szerint az 1926. évben (az 1927. évi adatok még nem állnak teljes mértékben rendelkezésre) részvénytársasági alapon 663 bank és 9 városi takarékpénztár működött. A 672 bank közül a legtöbb Szerbiában és Dél-szerbiában van, ahol 299 bank működik, Horvát-Szlavonországban (beleszámlítva Szerbországot és Murakózt is) 143 bank van, a Vajdaságban 127, Szlovéniában és Prekomurjében 71, Dalmáciában 13, Prekomurjében 11 és Montenegróban 8.

Minden pénzüzetre 370 négyzetkilométer terület és 19.000 lakos jut.

A bankok elhelyezkedése azonban a valóságban más képet mutat, mert ha az egyes területek népesedési és kiterjedés szerinti statisztikai adatait vesszük alapul, akkor az egyes országrészekben mindegyik bankra jut: Montenegróban 1712 négyzetkilométer és 44.338 lakos, Szlovéniában 1473 négyzetkilométer és 98.265 lakos, Dalmáciában 984 négyzetkilométer terület és 30.805 lakos, Bosznia-Hercegovinában 771 négyzetkilométer terület és 27.000 lakos, Horvát-Szlavóniában 306 négyzetkilométer terület és 19.158 lakos, Szerbiában 303 négyzetkilométer terület és 15.095 lakos és végül a Vajdaságban 157 négyzetkilométer terület és 11.670 lakos. A bankok elhelyezkedésének az egyes országrészekben annál nagyobb jelentőségük van, mert az egyes országrészek különböző gazdasági és jogviszonyok között fejlődtek.

Tagozódás az alaptőke szerint

A bankok alaptőkéjének nagysága szerint a következő képet kapjuk:

Szerbiában (Beogradot beleértve) a 299 bank közül 55 egy millió dináros alaptőkével bíró bank van, 194 olyan, amelynek alaptőkéje 1-5. 31 olyan, amelynek alaptőkéje 5-10, 15 olyan, amelynek alaptőkéje 10-25, 3 olyan, amelynek alaptőkéje 25-50 és 1, amelynek alaptőkéje több mint 100 millió dinár. Horvát-Szlavonországba (beleértve Zagrebot) egy millió dinár alaptőkével 141 bank közül 81 van,

a Vajdaságban 122 bank közül 85, Bosznia-Hercegovinában 70 bank közül 24, Dalmáciában 12 bank közül 1, Szlovéniában 1, Montenegróban 8 bank közül egy sem. Egytől öt millióig terjedő alaptőkével van: Szerbiában 194, Horvátországban 45, a Vajdaságban 31, Bosznia an 36, Dalmáciában 10, Montenegróban 7, Szlovéniában 4.

Ötöt-tíz millió dinár alaptőkével bíró bank van: Szerbiában 31, Horvátországban 5, a Vajdaságban 3, Boszniaiban 5, Dalmáciában 1, Szlovéniában 2, Montenegróban 1 sem. Tíz-től 25 millió dinár terjedő alaptőkével van: Szerbiában 15, Horvátországban 4, a Vajdaságban 3, Boszniaiban 3, Dalmáciában 0, Szlovéniában 3 és Montenegróban 1. Huszonöt-től 50 millió dinár alaptőkével bíró bank van Szerbiában 3, Horvátországban 2, Boszniaiban és Szlovéniában 1-1, a Vajdaságban, Dalmáciában és Montenegróban egy sem. Ötven-től 100 millió dinár: Horvátországban 2, másutt egy sem. Száz millió dináron felüli alaptőkével bír Szerbiában 1, Horvátországban 2 bank, másutt egy sem.

A nagyobb városokban a helyzet a következő:

Egy milliós: Beogradban 65 bank

közül 2, Zagrebben 25 bank közül 4, egytől-ötig Beogradban 31, Zagrebben 8, Ljubljánában 8 bank közül 2 és Szarajevóban 13 bank közül 3. Öt-től-tíz: Beogradban 15, Zagrebben 4, Ljubljánában 2, Szarajevóban 5. Tíz-től-huszonötig Beogradban 13, Zagrebben és Szarajevóban 4-4, Ljubljánában 3. Huszonöt-től-ötvenig: Beogradban 3, Zagrebben 2, Ljubljánában és Szarajevóban 1-1. Ötven-től-száz: Zagrebben 2, Százon felül: Beogradban 1, Zagrebben 2.

Eszerint van:

574 kisbank 5 millió dinárig terjedő alaptőkével, 77 közép bank 5-20 millióval, nagybank 25 millióval, 30 és 50 millió felüli alaptőkével 5 bank.

Tartózkodó állásponton

A legtöbb bankban pénzbőség volt, ami abban leli magyarázatát, hogy

a bankok a gyenge természetű eredmény miatt tartózkodtak az üzletkötésektől.

A betétek nem érték el az 1926. évi magasságot. A kölcsönnyújtásnál a legnagyobb figyelmet a biztosítókra és a kikölcsönzött tőkék likvid voltára fektették. Megnyilvánult a törekvés előző időkből származott angazsmánok likvidálására is, ami főleg ipari vállalatoknál ért el nagyobb mérvet. Végül nagy lételekben irtak le előző veszteségeket is.

A betétek kamatlába továbbra is mérséklődött és csökkent a kihitelezés kamata is.

aki — miután megállapította, hogy nem egyszerű hivatali mulasztásról van szó —

bűnvádi feljelentés megtételére utasította a kereskedőt.

A feljelentés alapján az ügyészség sikkasztás miatt megindította az eljárást Manta Péter ellen, akinek kihallgatása után dönt a további intézkedésekről. Az aradi kereskedők állítása szerint a Löwinger cég panasza nem szorványos jelenség és

valószínűnek tartják, hogy a feljelentést több más fogja követni.

Nyilatkozott a feljelentés kérdésében Manta Péter is, aki kijelentette, hogy a Löwinger cég állításai nem felelnek meg a valóságnak. A cég a címére érkezett harisnyákat gyengébb minőségűeknek deklarálta, mint amilyenek azok voltak és az elvámolás eszközlését a hamis deklaráció lehetlenné tette. Manta többször felhívta a cég figyelmét a hamis bevallás következményeire,

a kereskedő két megbízottja személyesen is meggyőződött arról, hogy az árú tényleg más minőségű, mint amelyet bevallottak

és Manta ennek alapján helyesbítette is a deklarációt. Természetes, — mondja nyilatkozatában a postai vámiroda tulajdonosa — a kölcsönös üzengetéssel és a vámdéklaráció helyesbítésével hosszabb idő telt el és ezért késett a Löwinger cég címére érkezett csomagok elvámolása.

Kijelentette Manta Péter azt is, hogy

maga a cégfőnök is meggyőződött utóbb a feljelentés alaptalanságáról és azt vissza fogja vonni.

Az aradi kereskedők nagy érdeklődéssel tekintenek a bűnvádi feljelentés fejleményei elé és kíváncsian várják, hogy a bonyolult ügyben kinek az igazsága fog kiderülni.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința generală că în ziua de 7 August a. c. ora 10, la Serviciul Intendenței Corpului 6 Arma'ă, Camera No. 60, cu sediul în Cluj, Str. Dorobanților No. 10, se va ține licitație publică cu ofer e închise pentru aprovizionarea cantinelilor de:

vagoane ovăz cca 90 vagoane vagoane orz

din recolta anului 1928, de bună calitate, predate franco vagon în stațiile Cluj și Alba-Iulia, transportul făcându-se cu foi de drum în contul armatei.

Licitatiia se va ține în conformitate cu dispozițiunile art. 72-83 din L. C. P.

Ofertele vor fi depuse în ziua licitației, însoțite de garanția de 10% în numerar sau efecte de stat din valoarea furniturii.

Selul Serviciului Intendenței.

Bűnvádi feljelentést tettek az aradi postavám ellen

A vámiroda kezelője, Manta Péter ellen az ügyészség sikkasztás miatt eljárást indított — A vád szerint Manta előre felvette a vámdíjat, de nem vámolta el az árut — Manta Péter alaptalannak minősítette a feljelentés állításait

Cikksorozatban ismertettük az aradi kereskedőknek azokat a panaszait, amelyek az aradi postavám, helyesebben annak engedményese, Manta Péter ellen felmerültek. A kereskedők és az aradi kereskedelmi és iparkamara panaszára miniszteri vizsgálóbiztos szállt ki Aradra, aki a panaszok jogosságát megállapította. Megállapítást nyert, hogy

az aradi kereskedők címére érkezett postacsomagokat a Manta-iroda csak hetek múlva vámolta el

és ezért az egyetlen vámiroda monopoliუმhelyzetét megszüntetendő, Handoca Illés aradi lakos részére is koncessziót adtak ki a postavám ellátására.

Már-már nyugvópontra látszott jutni a kereskedők és az aradi postavám harca, amikor a múlt héten

dr. Steiner József aradi ügyvéd bűnvádi feljelentést tett sikkasztás miatt az aradi ügyészségen Manta Péter ellen.

A feljelentésben az ügyvéd előadja, hogy Löwinger Árpád aradi textilkereskedő már régebben megbízást adott a postai vám kezelőjének a cég címére érkezett két postacsomag elvámolására. Az egyik csomag vámdíjában 7000 lejt, a másik költségeire 300 lejt fizetett ki előre a cég Manta Péternek, aki azonban hosszú idő elteltével sem eszközölte az elvámolást és az előre felvett 7300 lejjel sem számolt el.

A cég megbízottja többször kereste Mantat hivatalában, aki azonban letagadta magát, vagy nem volt található. Löwinger Árpád ekkor jelentést tett Dumitrescu aradi vámfőnöknek,

„Ardealul Economic” Erdélyi Közgazdaság

Organ al Industriei, Comerțului și Finanței din Ardeal și Banat. —: Erdély és Bánát ipari, kereskedelmi és pénzügyi szaklapja.

Redacția și Administrația: { C L U J, Strada Minerva 7. Telefon: 4-44. Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Director și răspunzător: } TRAIAN CHIRILĂ
Igazgató és felelős szerk.:

Abonamente — Előfizetési árak:

in țară un an 1000, jumătate an 600 lei
belföldön egész évre

pt. străinătate: 1500 lei.
külföldre:

Anunțuri — Hirdetések:

Pagina I. a. cm² } 20 lei
Cimlapon I. old. cm²-ként

In text } 15 lei
Szövego'dalon

Un sir garmond } 80 lei
Egy garmond sor

Noul tarif de mărfuri C.F.R. a suferit unele modificări

Direcțiunea serviciului comercial C. F. R. a făcut noul tarif local de mărfuri, valabil deabia de la 1 Iulie, următoarele modificări:

La pag. 31 Titlul XV „Ambalaje întrebuintate“ în rândul al 4-lea după cuvintele: „pentru greutate sub 1000 kgr.“ se va adăoga „întrucât taxa“.

La pag. 67 poz. A/42. „ambalaje noi ordinare“ în coloana „Explicațiuni“ acolada va cuprinde numai poz. A/42 și A/43, iar explicațiunea din dreptul poziției A/44 „Ambalaje întrebuintate de tot felul“ va rămâne fără acoladă.

La pag. 77 se va șterge din dreptul poz. C/29 litera a) „Lignit și turbă“ în coloana clasificării „Excepțional 7“ și se va scrie „Special III“ iar mențiunea din coloana „Explicațiuni“ din dreptul aceleiași poziții va fi completată după cum urmează:

„Când sunt expediate de minele producătoare din stațiunile: Valea Uzului, Doicești, Lăculețe, Petroșeni, Băicoi, Câmpulung, Clucereasa, Tileagd, Bratea, Vulcan, Aghideș, Anina, Reșița, Fabrică, Valea Mare, Rusca, Calnie, Schitu Golești, Cod-

lea, Surduc, Comănești, Asău, Lupeni, Lunga, Filipești de pădure, Brad, Ojasca-Palanca, Iablanița, Chepeț, se va aplica tariful excepțional 7“.

La pag. 81 poz. C/89 „Cocs“ în coloana clasificării în traficul intern se va scrie „Sp. III“ în loc de „Ex. 7“.

La pag. 99 poz. L/14 „Leguminoase măcinate“ în coloana clasificării în traficul intern se va scrie clasa „E“ în loc de „Sp. IV“.

La pag. 105 în dreptul poz. M/46 „Motorină“ în coloana clasificării în traficul pentru export se va scrie vizibil „Sp. VIII“.

La pag. 123 poz. S/63 „Șine vechi de drum de fier“ în coloana clasificării în traficul intern se va scrie „Clasa G“.

La pag. 138 în dreptul poziției de km. 551—560 în coloana II-a a clasei A se va șterge „552“ și scrie „452“.

La pag. 157 în dreptul poz. de km. 971—980 în coloana I-a a tarifului excepțional 9 se va șterge „256“ și scrie „246“.

La pag. 166 în dreptul poz. de km. 1021—1030 în coloana III-a a clasei B. se va șterge „369“ și scrie „269“.

Noul societăți și bănci autorizate să funcționeze sau să-și sporească capitalul

Comisiunea specială economică în ședința din 20 Iunie are de acordat autorizație de funcționare sau de a-și spori capitalul următoarelor întreprinderi și bănci din teritoriile alipite:

Casa de păstrare din Sepși-Arcus, societate pe acțiuni cu sediul în Sepși-Arcus, spor de capital.

Banca Aurora, societate pe acțiuni din Năsăud, spor de capital.

Banca Poporală din Tomnatic, spor de capital.

Mielul, cassă de împrumut și păstrare, societate pe acțiuni din Poiana, județul Sibiu, spor de capital.

Casa de păstrare din Cehul Silvaniei și jur cu sediul în Cehul Silvaniei, spor de capital.

Banca de industrie și comerț, societate anonimă din Sibiu, spor de capital.

Economia, societate anonimă de comerț și industrie din Oradia, spor de capital.

Fagul societate pe acțiuni pentru exploatarea de păduri din Dej, funcționare.

Astra Cinegrafică, societate anonimă din Sibiu, funcționare.

A nagyváradai pénztézetek újabb redukción eszközöltek a betéti kamatoknál

A nagyváradai pénztézetek július 5-én hirdetményt tettek közzé, amelyben értesítik ügyfeleiket, hogy a betéti kamatok a változott viszonyoknak megfelelően újabb 2 százalékkal leszállították.

A hirdetményt a következő nagyváradai pénztézetek irták alá:

Anglo International Bank Ltd. Sucursala,

Általános Takarékpénztár Rt.,

„Banca Bihoreana“ Institut de Credit și Economie S. A.,

Banca Românească S. A. Sucursala,

Biharmegyei Takarékpénztár és Gazdasági Bank Rt.,
Egyesült Bank és Takarékpénztár Rt.,

Erdélyi Bank és Takarékpénztár Rt. fiókja,

Industria Bank Rt.,

Magyar Általános Hitelbank fiókja,

Nagyvárad Agrár Takarékpénztár Rt.,

Nagyvárad Hitelbank Rt.,

Nagyvárad Leszámitolóbank Rt.,

Nagyvárad Takarékpénztár, a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt. fiókja,

Polgári Takarékpénztár Rt.

Intocmirea tarifului vamal

Comisiunea specială vamală își continuă zilnic lucrările la ministerul de finanțe, sub prezidenția dlui Tancred Constantinescu. După câte suntem informați din sorginte autorizată, comisiunea își va termina definitiv lucrările cel mai târziu până la 20 Iulie a. c.

Tariful vamal odată întocmit va fi trimis imediat spre examinare Uniunii generale a industriașilor, Uniunii Camerilor de comerț, Uniunii Camerelor agricole, Sindicatelor agricole, pentru a-și da avizul și a-și formula observațiile lor.

Értesítés

A Sindicatul Spiritului S. A. București, ez uton hozza az érdekeltek tudomására, hogy f. évi július hó 15-től kezdődőleg Erdélyben csupán a cluj és brașovi eladási irodák (Oficiul de Vânzare) maradnak működésben, az alább felsorolt megyékre kiterjedő hatáskörrel:

CLUJ, Strada Memorandului No. 8.

Cluj, Turda, Năsăud, Alba, Someș, Sătmar, Maramureș, Sălaj, Bihor, Arad, Hunedoara, Timiș-Torontál, Caras, Severin.

BRASOV, Str. Principele Carol No. 36/II.

Târnava-Mare, Târnava-Mică, Mureș, Ciuc, Odorheiu, Treiscaune, Brașov, Făgăraș, Sibiu.

No. 1071, 421, 308, 1072, 759/1928.

Publicațiune de licitație

Aduc la cunoștință generală, că „Cassa de Păstrare Interesul Public S. A.“ din Cluj, va vinde cu intervenția mea în biroul său, în Cluj, Calea Victoriei No. 1., conform S-lui 306 din Codul Comercial, prin licitație publică, în ziua de 17 Iulie 1928, anume:

1. 1 pereche de arcuri posteroare, 3 lămpi pentru sudet, 1 șredel de mână electric, cu prețul de strigare de 30.000 Lei, — la orele 3.30 p. m.

1. 60 buc. pălării, 6 buc mașini de cusut și un motor de 1/2 HP, cu prețul de strigare de 64.000 Lei, — la orele 3.45 p. m.

3. Un ceasornic de buzunar de aur, cu capac dublu, cu prețul de strigare de 5000 Lei, — la ora 4 p. m.

4. Un ceasornic de buzunar de aur cu capac dublu și un lanț pentru domni, cu prețul de strigare de 5000 Lei, — la orele 4.15 p. m.

5. Diferite stufe, ciorapi, mănuși, sveter și chipii, cu prețul de strigare de 80.000 Lei, — la orele 4.30 p. m.

Vadiul este 10 la sută, care se va depune înaintea începerii licitației. — Prețul de cumpărare se va plăti imediat la fața locului împreună cu 2 la sută taxa de cumpărare.

Cluj, la 11 Iulie 1928.

Dr. Laurențiu Nestor
notar public.

Primăria orașului Satu-Mare,
Serviciul Economic.

No. 618/1928.

Publicațiune pentru licitație

În baza hot. Deleg. Perm. No. 4826/1928 se publică pentru vinderea per m² a materialului lemnos fasonat ce se va expoața de pe parchetul scadent pe 1927—28 în exindere de 29.9 Ha a pădurii orăș. din Negrești.

Condițiunile privitoare la cumpărare se pot vedea la Serv. Economicului, Serv. Silvic al orașului. Ofertele se vor înainta până la ora 12 a zilei de 1 August 1928, la mâna dlui primar.

Satu-Mare, la 22 Iunie 1928.

Dr. Ambrozy
șef de serviciu.

Cșodöt kérték a volt aradi „Stella“ divatáruház ellen

Barna János nagyváradai cég 200 ezer lejes követelése miatt a csőd megnyitását kérte a fizetésképtelenné vált aradi „Stella“ divatáruház ellen, amelynek tulajdonosa. Decastello János volt, aki néhány hónappal ezelőtt eltűnt Aradról.

A csődkérsnek érdekes előz-

ményei vannak. A fizetésképtelen cég aktívait, helyesebben áruait a hitelezők közös megegyezéssel értékesítették és úgy határoztak, hogy a befolyt összegeket követeléseik fedezésére letélbe helyezik és később százalékosan felosztják egymás között. A befolyt összegre azonban egyik hitelező bírói zárlatot fogantositott és ezért az összes hitelezők érdekében a váradi Barna cég megérte a csődöt a „Stella“ ellen.

Az aradi törvényszék csak az őszi ülészekben fog dönteni a csődkérs felett.

HIREK

— Egy aradi iparos jubileuma. Az aradi Iparos Otthonban bensőséges ünneplésben részesítették Olariu Jus:in aradi cipész mestert, az ipartestület társelnökét tevékenysége negyven éves jubileuma alkalmából. Marcus Mihail, az iparkamara elnöke, Zima Tibor volt országgyűlési képviselő és Reinhard Gyula butorgyáros üdvözölték a tiszteletére rendezett társasvacsorán a jubiléant. Az ünnepség egyben Arad román és kisebbségi iparosai szolidaritásának megnyilvánulása is volt.

— Aradon is leszállították a betéti kamatlabat. Az Aradmegyei Takarékpénztár Rt. június 15-ével, az Aradi Általános Takarékpénztár Rt. pedig július els jével 10 százalékra mint maximumra szállította le a betétek kamatlabat.

— Az Aradmegyei Takarékpénztár fiókot létesített Pankotán. Az Aradmegyei Takarékpénztár kiterjedt üzleti hálózata szükségessé tette, hogy a pénztézetet fiókot létesítsen Pankotán. A fiók vezetője Karacsony József, a bank főtitkárja lesz. Az új bankfiók július 16-án kezd meg működését.

Ardealul Economic
Erdélyi Közgazdaság

hirdetési árai:

Cimlapon cm²-ként Lei 20'—
Szöveg között cm²-ként — — Lei 15'—
Többi hirdetési oldalon — — Lei 10'—
Egy garmond sor Lei 80'—

Többzör csavart
horganyozott sodronykerítés

négyféle luckbőségben, különböző drótvastagságban szállít bármilyen mennyiségben, valamint tűskészítéssel sodronyszöveteket, vas- és rézbutorokat, sodronyágybetéteket legolcsóbb árban

Pásztori és Hettmann

Erdély legnagyobb vas- és rézbutorgyára BRASOV. Gyár: Hátsó-u. 66. Telefon: 481. Raktár: Kórház-u. 32. Telefon: 482

Fogyasszunk több tejet és tejterméket

Az emberi táplálkozás kérdésével mind behatóbban foglalkozik a tudományos világ. Így legutóbb Németországban külön táplálkozási kiállítás nyílt meg, amelyen az egyes kor és nem, foglalkozási ág figyelembevételével külön csoportokban mutatja be a rendezőség a helyes táplálkozási módot és irányt.

Az ember testéről és egészségének ápolásáról, a kifejlett munkához, vagy hízaláshoz szükséges táplálkozásról az egyes tápanyagok belérlékéről és hatásairól vajmi keveset tud.

A legismertebb táplálékok közül a tej az egyedüli, mely az emberi test felépítéséhez szükséges tápanyagok eszményi keveréke.

A tej és tejtermékek táplálóanyagai a következők:

A fehérje, mely a testsúlynak felét alkotó izomzat legfontosabb alkotórésze, a zsir és tejcukor hőképző anyagok, fűtik a testet, akár a szén a kazánt, a szénsavas és foszforsavas mészsók a csontok és fogak fejlődéséhez szükségesek. A lecithin, melyet idegrendszerünk is tartalmaz. A vitaminok a növekedésre és csontképzésre oly fontos anyagok, melyek hiánya a táplálékból gyermekeknél, felnőtteknél egyaránt betegséget, hiánybetegségeket okoz, teljes számban vannak a tejben.

A tej és tejtermékek tápláló és pénzértéke a következő:

Egy liter tej olyan tápláló mint 6 darab tojás.

2 és fél liter tej olyan tápláló, mint 1 kg. marhahús. Két liter tej fedezi napi fehérjeszükségletünket. Egy liter tejben annyi a fehérje, mint 20 deka borjúhúsban, tejcukortartalma megfelel másfél zsemlyének, a benne levő zsir elegendő a zsemlye vajjal való bekenésére, vagy 20 deka burgonya pirításhoz. Másfél kiló óvári vagy trappista sajt oly tápláló, mint 1 kg. marhahús vagy 15-17 darab tojás, 1 kg. tehénturó olyan tápláló, mint 1 kg. marhahús.

A husban a hőegység (kalória) kétszer olyan drága, mint a tejben. Öt-hat tojás ára ma 10-12 lej, a vele egyenértékű 1 liter tej 7 lej, 1 kg. hus ára 30-40 lej, ugyanolyan értékű 2 és fél liter tej csak 17 és fél lej.

A tej különösen más táplálékkal együtt fogyasztva, jobban és tökéletesebben emészthető más állati eredetű tápláléknál.

A tej fehérjeinek 98%-át, zsirt és tejcukrot pedig 99%-ban használja ki a szervezet. Amíg a hus fehérjeinek csak 14%-a rakódik le szervezetünkben mint testfehérje, a tejfehérjékből 133%.

A tejszín és a vaj a legjobban emészthető zsirok egyike, 98%-a emészthető, a disznózsir csak 97%-ban, a liba, hal, tojássárga, zsir és a margarin (faggyu) csak 88-95%-ban. Igen becsesé teszi a vajzsirt nagy vitamintartalma, mely más zsirokból hiányzik. A vaj tehát értékesebb mint a többi zsiradék.

A sajtfelek fehérjei 96-100%-ban, zsirja 95-8-96-9%-ban emészthetők,

ha jól megrágjuk, vagy finom szeletekben fogyasztjuk. A puha sajtok könnyebben emészthetők, mint a kemények. A sajt emészthetősége is javul, ha más táplálékkal (kenyér) fogyasztjuk, sőt elősegíti más fehérjék emésztesét is.

A tejet teljes tej, aludt tej, joghurt formájában fogyasszuk. Az aludt tej a tejjel teljesen egyenlő tápértékű, amellet kiünő dietikus hatású, éppugy a joghurt és kefir is. A sajt nemcsak csemege, hanem vajjaskenyérrel, minden szükséges tápanyag pompás keveréke és izletes ételek elkészítésére is alkalmas. Almával, körtével is kitünő a sajt. A tejeles turót, a kóritelt turót pedig mindenki ismeri.

Az egészséges teheneiktől, egészséges fejők által fejt friss, jó tejet nyersen is fogyaszthatjuk, különben pasztörözöttlen vagy forraltan. Ha a tejet szalmaszálon szivjuk, akkor apró körtökben kerül gyomrunkba, a tej ott finom pehelyekben alvad meg és jobban emészthető. Nagy körtökben nyelve a gyomorban nehezebben emészthető lepényt alkot. A kemény sajtot rágjuk meg jól, vajjuk papírvékonyoságu szeletekre, vagy reszeljük finomra. Gyermekekről is ajánlanak napi 1 dkg. sajtot. Az a hit, hogy a sajt nehéz étel, onnan van, hogy legtöbbször felületesen rágva, nagy darabokban jut gyomrunkba, és akkor az emésztlőnedvek nem férnek jól hozzá. A puha sajtok igen könnyen emészthetők.

A tej eltevésére a legmegfelelőbb a jól tisztított, zománcozott, magas formájú edény, a köcsög. Takarjuk le könnyen a tejesfazekat tiszta ruhával, vagy ráborított lánnyal. A forralt tejet ne hagyjuk a tűzhely szélén állani, mert kellemetlen ízt kap és akkor hasmenést okozhat. Mielőbb hűtsük le a forralt tejet. A tejet jégszekrény hiányában a következőképpen tartjuk hidegen. A palackot vagy fazekat sekély, lapos tábla állítjuk melynek fenekén kevés víz van és tiszta, vizes vászonruhát borítunk rá szorosán úgy, hogy a vászon széle a vízbe érjen. A víz a vászonnál folyton párolog és hűvösön tartja a tejet.

A vajat bőgrébe gyúrva, nyílással lefelé hasonlóan lehűthetjük, mint a tejet. A sajtból pedig, ha nem csomagolt, csak annyit vegyünk, amennyi fogy, vagy göngyöljük töménysóoldatba mártott ruhába.

A tejben, tejtermékekben rejlő tápanyagok, a tej és tejtermékek összetétele, vitaminjai biztosítják az izmok, csontok, fogak erős fejlődését.

A tejet nem élvező gyermek fejlődésben elmarad, nem növekszik kellőképpen. Adjunk tehát különösen a gyermekeknek, ifjúságnak minél több tejet és tejterméket, de táplálóságuknál, olcsóságuknál és gazdaságosságuknál fogva a fel-

nöttek és fogyasszák minél kiterjedtebb mértékben.

A tej az ember életében az első táplálék és igen sokszor az utolsó is. A tej a rosszul tápláltak, gyengék kedők, üdülők, betegeskedők legjobb és sokszor egyedüli tápláléka.

A tej és savanyutejfelek (aludt-tej, joghurt, kefir) megóvnak a korai érlelmeszedéstől.

A joghurt különféle bántalmakat gyógyít és Mecsnikoff híres párisi tudós orvos szerint életmeghosszabító hatása. A vajjal készült ételeknek, beteg-kosztban fontos szerepük van. A sajtok, különösen a friss puha sajtok, a lázasok, a köszvényesek, cukorbeteggek fontos tápláléka sok vesebeteg és az emésztlésükre kényesek is bírják a sótalan, puha sajtot.

A tej fokozott mértékű használatának propagálása érdekében az Erdélyi Gazdasági Egylet a héten az iskolaigazgatók és orvosok, sportegyletek és munkásszervezetek vezetőinek bevonásával értekezletet tartott, amelyen elhatározták, hogy

az iskolákban már az ősz folyamán kísérleti formában tízórai táplálékkul bevezetik a tanulóifjúságnál a tej és tejtermékek fogyasztását.

Az iskolaorvosok vállalták a tej és tejtermékek élvező gyermekek fejlődésének és gyarapodásának figyelemmel való kísérését, a tanárok pedig a tejnek az ifjúságra szellemi téren gyakorolt hatását. Az iparvállalatoknál is ezt a kísérletet óhajja az egyesület bevezetni.

A báró Jósika Gábor elnökle alatt lezajlott értekezleten Török Bálint egyleti titkár ismertette a tejpropaganda kétős, szociális és gazdasági irányu célját és jelentőségét. Dr. Jancsó, dr. Markos, dr. Normand orvosok, valamint az iskolák képviselői szívesen vállalták az ügy gyakorlati megvalósítása tén a reájuk háramló feladatokat.

Dr. Szász Ferenc, a kvarcfénnyel kezelt tej jelentőségére hívta fel az értekezlet figyelmét, mely különösen az angol-korban szenvedők számára nélkülözhetetlen gyógyszer. A gyűlésen jelen voltak: Szász István, az E. G. E. alelnöke, dr. Abrudbányay Ede birtokos, dr. Somody István, a KAC képviselője, Tárkányi György a ref. kollegium, Márkos Albert az unitárius kollegium képviselője és még mások.

Az E. G. E. a jövőben a tej és tejtermékek fogyasztása terén fokozott mértékű tevékenységet óhaj kifejtetni.

Alkotmányszerűen működik-e a temesvári Lloyd-bíróság?

Eredménytelenül vonták kétségbe a Lloyd-bíróság törvényességét

A temesvári Lloyd-bíróság egyik legutóbbi tárgyalásán nagy feltűnést keltett, hogy az egyik peres fél ügyvédje heves támadást intézett a Lloyd-bíróság ellen és annak működését alkotmányellenesnek minősítette.

Az indokolatlan és alaptalan támadásra a Bacchus Borkereskedelmi Rt. volt tulajdonosainak Köhler Gábornak és Somogyi Zoltánnak egymás ellen indított pere adott alkalmat. A cég felszámolásánál a társtulajdonosok közötti differenciák merültek fel és Köhler Gábor 120 ezer lejt követelt Somogyitól, aki ennek az összegnek a kifizetését megtagadta. Köhler jogi képviselője, dr. Fenyves Vilmos utján a Lloyd-bírósághoz keresetet nyújtott be, amely Rothbart Jakabot, Lukács Ivánt és Klein Ernőt delegálta a per letárgyalására.

A tárgyaláson az alperes ügyvédje dr. Cimponeriu Sándor pergátló kifogást emelt és arra hivatkozott, hogy ügyfele, Somogyi Zoltán nem társtulajdonos, hanem 400 ezer lej erejéig hitelezője volt a cégnek. A bíróság elutasította a pergátló kifogásokat, mire

dr. Cimponeriu a Lloyd-bíróság törvényességét vonta kétségbe.

Az ügyvéd állítása szerint az alkotmánytörvény 101. szakaszának értel-

mében minden bírói forum szervezeti tervezettel kell hogy bírjon, amelyet a Lloyd-bíróság nélkülöz. A szervezeti tervezet az 1870. évi II. törvényeikk szerinti miniszteri rendelettel pótolható, mert a törvényeikk felhatalmazza a belügyi- és igazságügyi miniszteriumot, hogy a vidéki tőzsdék és áruarnokok mellett bíróságokat létesíthessen.

A Lloyd-bíróság — az ügyvédi véleménye szerint — csak a tőzsde melleszerve és feladata az, hogy a kötéseknel felmerült kereskedelmi kérdésekben hozzon határozatot.

A temesvári Lloyd-bíróság működése alkotmányellenes, amelyet nem rég konkrét esetből kifolyólag a nagyváradi felebbezési bíróság is megállapított.

Fenyves Vilmos dr. ezzel szemben azt fejtegette a tárgyaláson, hogy

a Lloyd-bíróság alkotmányos szerv, amely törvényes alapon működik és tevékenysége a perrendtartáson alapszik.

A Lloyd-bíróság hosszas tanácskozás után elutasította dr. Cimponeriu kifogásait és megállapította, hogy a bíróság az alkotmánytörvény 133. szakasza alapján alkotmányszerűen működik.

A National Gas Engine Comp., Ashton (Anglia)

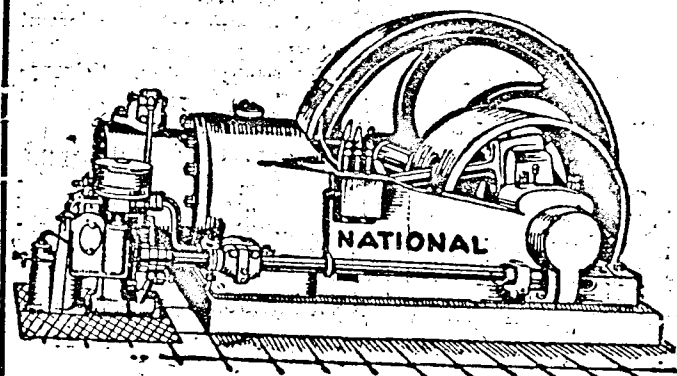
gyártmányait képviselő világhírű compressornélküli

National Dieselmotorok

alacsony fordulatszám és csekély üzemanyagfogyasztással, fekvő és álló elrendezésben, rendkívül kezező üzemeltetési feltételek mellett kaphatók az erdélyi vezérképviseletnél:

Economia Kereskedelmi és Ipari Részv. Társaságnál, Oradea.

Árajánlatokat készséggel küldünk!

Kolozsvári Kereskedelmi Bank Rt.

Unió-utca 1. sz.

Alapítva: 1885.

Fiókok: Mocs, Mezőorményes, Nagysármás, Szilágycseh, Zilah

Kölcsönöket folyósít olcsó kamattal mellett első helyi bekebelezésre. — Betéteket legelőnyösebben kamatoztat és azokat mindig felmondás nélkül fizeti vissza!

Átutalásokat jutányosan és gyorsan eszközöl.

„CARMEN“**FABRICA DE GHETE SOCIETATE ANONIMA ORADEA**

Ajánlja női luxus, trotteur és gyermekcipő gyártmányait

Adresa telegrafică „**CARMENSHOC**“**Fatma,****Arad, gyárt**

mindennemű fehér és litografált bádogdobozokat, rézvilágosítókat és ajtócímkéket, különböző tömegcikkeket ???

KÉRJEN ÁRJEGYZÉKET

„MIRA“ légyfogó

minőségben legjobb, árban legolcsóbb.

Kérjen árajánlatot

Herczeg Géza vegyészeti gyártól, Cluj.

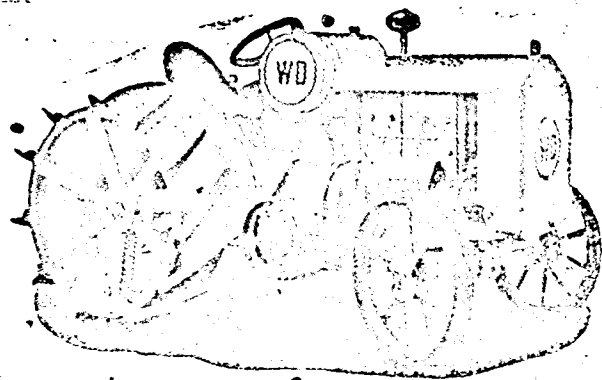
„VICTORIA“PRIMA FABRICA ARDELEANA DE PASMANTERIE SI SIRETURI
ELSŐ ERDELYI PASZOMÁNY ÉS ZSINORÁRUGYÁR
Târgu-Mureş—Marosvásárhely**Produce:**

sireturi pentru ghete, trese, sireturi de lama goufrate, suitasuri si diferite articole de pasmanterie de prima calitate

Gyárt:

mindennemű cipőfüzőt, lámaszegőt, sujtást, tressel borítást és különböző speciális paszományárut elsőrangú kivitelben

Telegram: Pasmantaria Victoria

Abszolút perfekt mérlegképeskönyvelő, elsőrendű szervező erő, hosszas bank, ipar és kereskedelmi vállalati gyakorlattal, román, magyar, német nyelvtudással 1928. év folyamán elhelyezkedést keres (jelenleg egy leépítés alatt álló favállalat főkönyvelője). Megkereséseket „**PERFEKT**“ jelígre a kiadóba kérek.**W D****„HANOMAG“ 28/32 lóerős tractor**

petróleumüzemmel, három vasu ekével végez mély szántás

A legolcsóbb, leggazdaságosabb és legbiztosabb üzem!!!

Beépített szijkerékkel, regulátorral **B o s h** mágnesgyújtás

Előnyös fizetési feltételek. Vezérképviselő és állandó raktár

„**INDUSTRIA**“ Kereskedelmi és Ipari Rt. Timişoara, Strada I. C. Brătianu 3.
TELEFON: 9-14.Táviratcím: **INDUSTRIA**.**Prima Fabrică de Electricitate Română S. A.
Első Romániai Elektromosgyár Rt.**Cluj-Kolozsvár, III., Strada Călugăriţelor No. 1.
(Apáca-utca, Erzsébet-fürdő.)

Saját gyártmányú szerelési és

magasfeszültségű anyagok. Mű-

szerek: Hartmann & Braun.

Szénkefék: Sächsische Dina-

mobürstenfabrik. Motorok:

Bayerische Motorenwerke

Adr. Telegr.: RELAIS. - Sürgöncím: RELAIS

**Kolozsvári Takarékpénzt.
és Hitelbank Részvénytárs.**

Cluj, Piaţa Unirii (Mátyás király-tér) 7.

Fiókjai: Décs, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár,
Marosvásárhely és Nagyváradon. —**Saját tőké 85 millió lej**

Minden banküg-

yvet legelő-

nyösebben

végez.

Áruraktárai

a vasut

mellett

Engedélyezett
devizahely.Betéteket
elfogad!Affiliált Intézetek:
Torda-Aranyos Körmezei
Takarékpénztár Rt., Tordán
Alsóvármegyei Takarék-
pénztár Rt., Gyulafehérváron
Alsóvármegyei Takarék-
pénztár Rt., Nagyváradon
Mogyoródi Takarék-
pénztár Rt., Mogyoródon
Székelyudvarhelyi Takarék-
pénztár Rt., Székelyudvarhelyen
Székelyudvarhelyi Takarék-
pénztár Rt., Székelyudvarhelyen
Székelyudvarhelyi Takarék-
pénztár Rt., Székelyudvarhelyen
Székelyudvarhelyi Takarék-
pénztár Rt., Székelyudvarhelyen

Cu această marcă este prevăzută fiecare obiect de argint și lux fabricat în fabrica

„TACĂMUL” din CLUJ.

◆◆◆◆◆
Fineță de 800!

Fabricațiile se pot procura în prăvăliile de bijuterii mai bune. Numai pentru revânzătorii „Tacămul” fabrică de argintării, Cluj, Str. N. Iorga N. 11/A. — Telefon: 4-82. Adresa telegrafică: „Tacămul”.

Olvassa a

Lemnul-t

CASA NOASTRĂ

SOCIETATE ANONIMA PENTRU BANCĂ, COMERȚ ȘI INDUSTRIE

Capital și Rezerve
Lei 70.000.000

Sediul Social: Satu-Mare

Sucursale:

BAIA-MARE, CAREI, SIGHET și VALEA LUI MIHAI.

Afiliațiuni:

„UNIO”, Fabrica de vagoane S. A. SATU-MARE.

Soc. Anonimă Pentru Importul de Fierărie, Satu-Mare.

Meghivó!

Magán- vagy üzleti ügyekbeni utazások alkalmával

Budapesten

a legkellemebb otthont nyújtja a legelőnyösebb felételek mellett a keleti pályaudvar érkezési oldalával szemben lévő

Grand Hotel PARK Nagyszálloda

BUDAPEST, VIII., Baross-tér 10. szám, mert

20% engedményt kap

mint ezen lap előfizetője olcsó szoba árainkból,

10% engedményt kap

olcsó éttermi árainkból. (Kitűnő házi konyha).

5 pengőt megtakarít

autótaxi költséget, mert gyalog átjöhét egy perc alatt a pályaudvarról.

Nálunk otthon érzi magát!

Elsőrendű kiszolgálás, szigorúan családi jelleg.

Saját érdeke,

ezen előnyök folytán, hogy okvetlenül nálunk szálljon meg. Előzetes szobamegrendelés ajánlatos!

Producerea lemnului
Industria lemnului
Comerțul lemnului

Despre toate fazele pieței Vă informează precis și la timp

A fatermelés
A faipar
A faterkedelem

minden fázisáról pontosan és részletesen számol be a

„LEMNUL”
„MOLZZEITUNG”

singura revistă forestieră bilunară din Ardeal care apare în românește, nemște și ungurește. Toate evenimentele forestiere interne și externe, situația pieței, articole scrise de cei mai de seamă specialiști, informațiuni etc. etc.

Revista fiind răspândită, rezultatul anunțurilor este sigur.

Redacția și administrația:

Erdély egyetlen román, német és magyar nyelven kéthetenként megjelenő szaklapja. A külföld és belföld összes szakmai eseményeiről, piaci helyzetéről és friss, szakemberek által írt cikkekben és riportokban tájékoztatja olvasó táborát.

A lap elterjedtsége biztosítja a hirdetések eredményét.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Cluj, Str. Minerva 7. Telefon: 4-44.

Banca „**TRANSSYLVANIA**” Bank

Soc. Anonimă. Bank Rt. Aktiengesellschaft.

Centrale — Központ — Zentrale:

CLUJ-KOLOZSVÁR.

Alapítattott: 1872-ben.

Alaptőke: 22 millió lei.

Sucursale—Fiókintézetek: Alba-Iulia—Gyulafehérvár. Di-rau—Ditró, Gheorgheni—Gyergyószentmiklós, Mercuria-Ciuc—Csikszereada, Sănmartin-Ciuc—Csikszentmárton, Târgul-Secuesc—Kézdivá árhely, Turda—Torda, Uioara—Marosujvár. —: **Expozituri—Kirendeltségek:** Câmpia-Turzii—Aranyosgyéres, Ozun—Uzon, Toplija—Románă—Maroshéviz.

Elfogad: **BETÉTEKET.**

Leszámitol: **VÁLTÓKAT.**

Átutalásokat és meghitelezéseket az ország bármely piacára gyorsan teljesít!

Vezérképviselét bírja a

„**Gazdák**” Ált. lán s Biztosító R szvénytárs-ak

Telegram: **TRANSSYLVANIABANK**

Mezőgazdasági Bank

és Takarékpénztár Rt.

Cluj—Kolozsvar, Piața Unirii No. 9.

Fiókintézet: Dej-Dés, Jibou-Zsibó, Beclean-Bethlen

Saját tőkési **30** millió lei

Minden bankügyletet legelőnyösebben véggez. — Engedélyezett devizahely. — Átutalás a bel- és külföld bármely piacára.